

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till befolkningsdatalag och lag om ändring av lagen om folkbokföringsförvaltningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en befolkningsdatalag. Avsikten är att den skall ersätta gällande lag om befolkningsböcker, som gavs 1969.

Ändamålet med propositionen är att man till största delen skall kunna frångå den dubbla registerföringen och de föråldrade arbetsmetoderna. I det nya ADB-baserade befolkningsdatasystemet förenklas inhämtandet och registreringen av uppgifter betydligt samtidigt som det blir lättare att hålla dem à jour och att använda dem.

Uppgifter överförs från befolkningsregistercentralen till registerbyråerna. Även beslutanderätten delegeras. Att funktionerna rationaliseras på föreslaget sätt är en förutsättning för att folkbokföringsuppgifterna, som nu sköts av både registerbyråerna och de kyrkliga myndigheterna, senare i sin helhet skall kunna övertas av staten i enlighet med de särskilda planer som finns om saken. Sammanslagningen av registerbyråerna med den allmänna statliga lokalförvaltningen förutsätter också att registreringsmetoderna moderniseras. Å andra si-

dan är de föreslagna åtgärderna nödvändiga också oberoende av dessa planer.

Det föreslås att de möjligheter som datatekniken erbjuder skall beaktas på ett effektivare sätt även inom informationsförsörjningen. Myndigheterna skall i de flesta fall själva skaffa fram de befolkningsuppgifter de behöver i sin verksamhet. På detta sätt förbättras kundservicen och minskas byråkratin i enlighet med de allmänna målen för utvecklandet av förvaltningen. Det skall vara möjligt att använda uppgifterna i enlighet med de principer som stadgas i personregisterlagen. Förfarandet vid utlämnandet av uppgifter skall regleras mera detaljerat än för närvarande, för att det skall bli enhetligt i alla folkbokföringsinstanser. I propositionen har de internationella konventioner och rekommendationer som gäller registerföring beaktats. Reformen förutsätter dessutom ändringar av teknisk natur i lagen om folkbokföringsförvaltningen.

Lagarna avses träda i kraft ungefär sex månader efter att de har blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	3	6. Andra omständigheter som inverkat på propositionen	14
1. Nuläge	3	DETALJMOTIVERING	14
1.1. Folkbokföringens organisation	3	1. Motivering till lagförslagen	14
1.2. Folkbokföringens datainnehåll och metoder	3	1.1. Befolkningsdatalagen	14
1.3. Folkbokföringens datatjänst	5	1.2. Lagen om folkbokföringsförvaltningen ..	29
1.4. Bestämmande av hemorten	7	2. Närmare stadganden och bestämmelser	29
1.5. Internationell jämförelse	8	3. Ikraftträdande	29
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen .	9	LAGTEXTER	30
2.1. Befolkningsdatasystemet	9	1. Befolkningsdatalag	30
2.2. Datatjänst	10	2. Lag om ändring av lagen om folkbokföringsförvaltningen	38
2.3. Bestämmande av hemorten	11	BILAGA	39
2.4. De kyrkliga myndigheternas befolkningsregisterföring	12	Parallertexten	39
3. Beredningsskeden och beredningsmaterial	12		
4. Propositionens verkningar i fråga om organisation och personal	13		
5. Propositionens ekonomiska verkningar	13		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Folkbokföringens organisation

Om folkbokföringens organisation stadgas i lagen (76/84) och förordningen (183/84) om folkbokföringsförvaltningen. Centralmyndighet är befolkningsregistercentralen, som är underställd inrikesministeriet. Ämbetsverket har 114 anställda.

Som lokala myndigheter verkar 59 registerbyråer vilkas ämbetsdistrikt är häradet. Byråerna har ca 570 anställda och vid dem finns dessutom ca 100 personer som arbetar i uppgifter av tillfällig natur och huvudsakligen är avlönade med sysselsättningsmedel.

Registerbyråerna för hemortsregister över ämbetsdistriktets hela befolkning och befolkningsregister över personer som inte hör till den evangelisk-lutherska kyrkan eller det ortodoxa kyrkosamfundet.

I ärenden som gäller folkbokföringen lyder registerbyråerna under befolkningsregistercentralen, medan de administrativt lyder under länsstyrelsen. På dem ankommer även uppgiften att verka som lokal myndighet för handelsregistret och föreningsregistret. Chefen för byrån, häradskrivaren, är dessutom notarius publicus, offentligt köpvittne och vigselmyndighet. I andra ärenden än sådana som gäller folkbokföringen leds och övervakas byråerna av myndigheterna inom respektive förvaltningsområde.

De kyrkliga befolkningsregisteransvariga svarar för den lokala befolkningsregisterföringen av dem som hör till den evangelisk-lutherska kyrkan eller det ortodoxa kyrkosamfundet. De står härvid under registerbyråns ledning och övervakning. Hos registerbyrån kan man även söka rättelse i de kyrkliga myndigheternas folkbokföringsavgöranden. De kyrkliga myndigheterna använder ungefär 740 årsverken för befolkningsregisteruppgifterna. De har sammanlagt ca 590 verksamhetsställen.

1.2. Folkbokföringens datainnehåll och metoder

Om folkbokföringen stadgas i lagen (141/69) och förordningen (198/70) om befolkningsböcker. Syftet med lagstiftningen är att samhället skall ha tillgång till felfria och möjligast

aktuella basuppgifter. Verksamheten omfattar inhämtande och registrering av uppgifter samt datatjänst.

Uppgifterna antecknas i befolkningsböckerna, som består av de lokala befolkningsböckerna samt centrala befolkningsregistret. Centralregistret upprätthålls med automatisk databehandling. I det intas de uppgifter som finns i de lokala befolkningsböckerna. De lokala befolkningsböckerna, som består av hemortsregistren och befolkningsregistren, är kartotek. År 1990 slopades mantalsskrivningen och mantalslängderna.

Många av en persons rättigheter och skyldigheter bestäms enligt befolkningsuppgifterna. Ajouföringen av dem baserar sig på myndigheternas, enskilda personers och samfundens lagstadgade anmälningskyldighet. Uppgifterna har av tradition ansetts ha offentlig trovärdighet.

Hemortsregister

I hemortsregistren, som förs särskilt för varje kommun av registerbyråerna, intas uppgifter om dem som har hemort i kommunen. I dem antecknas bl.a. vars och ens fullständiga namn, personbeteckning, födelsehemkommun, medborgarskap, modersmål, civilstånd samt adress. De hålls hela tiden à jour.

Utöver personuppgifter finns i registret uppgifter om de fastigheter som är antecknade i jordregistret och tomtboken samt om de byggnader, bostadslägenheter och verksamhetsutrymmen som finns på dem. De behövs vid bestämmandet av en persons hemort. Dessutom används de vid statistikproduktion i anslutning till boende och byggande samt vid planering. Alla byggnadsuppgifter upprätthålls inte regelbundet.

Befolkningsregister

Den evangelisk-lutherska kyrkans och ortodoxa kyrkosamfundets församlingar svarar för befolkningsregistret över sina medlemmar. Över andra personer förs det av registerbyrån.

I registret antecknas personuppgifter och uppgifter om familjeförhållandena, dvs. de basuppgifter om en person som också finns i

hemortsregistret, samt dessutom uppgifter om hans föräldrar, äktenskap, maka och barn. De hålls hela tiden à jour. På lokal nivå är folkbokföringen således till stor del dubbel.

Om en finsk medborgare är stadigvarande bosatt utomlands, antecknas han i befolkningsregistret såsom frånvarande. Även uppgifterna om dessa personer försöker man hålla à jour.

Centrala befolkningsregistret

I centrala befolkningsregistret har sedan

1973 införts de uppgifter som finns i de lokala befolkningsböckerna. De finns i en enhetlig databas på maskinspråk. Registret förs av befolkningsregistercentralen.

Befolkningsregistercentralen ger var och en som förs in i centrala befolkningsregistret en personbeteckning. Centralregistret uppdateras numera en gång om dagen. Registreringen av ändrade uppgifter följs kontinuerligt på lokal nivå bl.a. för att man skall kunna försäkra sig om att de uppgifter som finns i olika register är identiska.

Befolkningsböckerna och uppgiftskategorier i dem 1991

Befolkningsbok	Personer*)	Fastigheter	Byggnader och lägenheter
Centrala befolkningsregistret	5 266 000	2 148 000	4 200 000
Hemortsregistren sammanl.	4 997 000	2 148 000	4 200 000
Befolkningsregistren sammanl.	5 266 000		
— ev.-lut. förs.	4 620 000		
— ortod. förs.	56 000		
— reg.byråerna	590 000		

*) I siffrorna ingår finska medborgare (närvarande befolkning), utomlands bosatta finska medborgare (utlandsfinländare) samt utlänningar som är stadigvarande bosatta i Finland. I dem ingår inte döda.

Ändringar som inträffat i folkbokföringsuppgifterna länsvis 1991

Län	antal	Ändringar %
Nylands län	582 000	24,3
Åbo och Björneborgs län	348 000	14,5
Ålands län	12 000	0,5
Tavastehus län	331 000	13,8
Kymmene län	166 000	6,9
S:t Michels län	102 000	4,3
Norra Karelen län	87 000	3,6
Kuopio län	125 000	5,2
Mellersta Finlands län	121 000	5,0
Vasa län	217 000	9,0
Uleåborgs län	211 000	8,8
Lapplands län	98 000	4,1
Hela landet	2 400 000	100,0

Ändringar i folkbokföringsuppgifterna enligt uppgiftskategori 1991

Uppgiftskategori	Ändringar	
	antal	%
Personuppgifter	1 300 000	54,2
Fastighetsuppgifter	300 000	12,5
Byggnads- och lägenhetsuppgifter	800 000	33,3
Sammanlagt	2 400 000	100,0

Missförhållanden i folkbokföringsförfarandet

Det har varit nödvändigt att föra lokala befolkningsböcker vid sidan av det centrala befolkningsregistret därför att centralregistrets uppgifter inte har varit tillräckligt aktuella. Av tekniska orsaker har de inte heller kunnat utnyttjas i tillräckligt stor utsträckning inom förvaltningen och i domstolarna.

Den parallella registerföringen, där man samtidigt måste se till att uppgifterna i de olika registren stämmer överens, har varit mycket besvärlig och arbetsdryg.

Registerbyråerna började 1987 skaffa maskinvara varmed uppgifterna kan överföras direkt från de lokala registren till centralregistret. Maskinvara har funnits i alla registerbyråer sedan slutet av 1991. Behovet av dubbel registerföring har till största delen försvunnit i och med ibruktagandet av maskinvaran.

Särskilda hemortsregister behövs inte längre för samhällets informationsförsörjning och därför kan åjourföringen av dem slopas. Den arbetsinsats som då frigörs behövs för de registreringsuppgifter som utlokaliseras från befolkningsregistercentralen samt för kundservicen. Även för de handelsregisteruppgifter som 1990 överfördes från patent- och registerstyrelsen till registerbyråerna får man på detta sätt nödvändiga tilläggsresurser.

I ett senare skede kan man också avstå från att upprätthålla befolkningsregistren som självständiga register, när uppgifterna i de lokala kartoteken och centrala befolkningsregistret i nödvändig utsträckning har jämförts med varandra. Handlingarna måste dock bevaras på ett bestående sätt eftersom de utgör grunden för släktutredningar.

Enligt de gällande stadgandena har t.ex. utlänningar som befinner sig i Finland i ett kortvarigt arbetsförhållande inte kunnat tilldelas personbeteckning, även om den skulle be-

hövas för skötseln av deras ärenden inom flera förvaltningsområden.

1.3. Folkbokföringens datatjänst*Olika former av datatjänst*

Folkbokföringen har traditionellt betjänat sina kunder så att ur befolkningsböckerna ges ämbetsbevis, hemortsintyg samt därmed jämförbara andra handlingar, varav framgår de personuppgifter och uppgifter om familjeförhållanden som behövs i förvaltnings- och annat förfarande. Då centrala befolkningsregistret inrättades på 1970-talet blev i synnerhet den datatjänst som ansluter sig till förvaltningsförfaranden som gäller stora antal personer mångsidigare och ökade betydligt.

Av de uppgifter som nu för tiden utlämnas från centrala befolkningsregistret är ca 80 % personuppgifter. Av dem lämnas 40 % till de statliga myndigheterna, 15 till kommunalförvaltningen, 10 till pensionsanstalterna och 35 % till andra kundgrupper.

Fastighets-, byggnads- och lägenhetsuppgifterna utgör sammanlagt ca 20 % av datatjänsterna. Fastighets- och byggnadsuppgifter lämnas nästan enbart till statliga och kommunala myndigheter.

För närvarande hålls flera datasystem regelbundet à jour genom att uppgifter om ändringar fås från centrala befolkningsregistret. Registren uppdateras i allmänhet en gång i veckan. Vid sidan av den satsvisa informationsförsörjningen har det också skapats service som kan utnyttjas genom direkt anslutning, vilket innebär att kunden via terminal eller som telefonservice kan få uppgifter från centrala befolkningsregistret.

Från centrala befolkningsregistret har 1991 utlämnats uppgifter regelbundet bl.a. till justi-

tieministeriet, inrikesministeriet, arbetsministeriet, huvudstaben, bilregistercentralen, byggnadsstyrelsen, social- och hälsostyrelsen, skattestyrelsen, olycksfallsverket, pensionsskyddscentralen, folkpensionsanstalten, statistikcentralen, Post- och televerket samt statskontoret. Även kommunerna och kommunalförbunden samt Kommunernas pensionsförsäkring har fått uppgifter. Den regelbundna uppgiftsutlämningen står för mer än hälften av alla utlämnade uppgifter.

En viktig form av datatjänst består av uppgörandet av vallängder för allmänna val och kommunalval.

Uppgifter utlämnas dessutom till de statliga myndigheterna för behov av engångsnatur, t.ex. för planering, forskning, information eller statistikproduktion.

Inom kommunalförvaltningen används uppgifterna huvudsakligen inom hälso- och sjukvårds-, social- och skolväsendet, i kommun- och regionplaneringen samt vid information.

Pensionsanstalterna har redan länge utnyttjat datatjänsterna vid skötseln av sina lagstadgade uppgifter. Andra kundgrupper behöver uppgifter närmast för enstaka projekt, t.ex. direkt marknadsföring, marknads- och opinionsundersökningar, vetenskapliga ändamål samt för att hålla medlems- och kundregister à jour.

Uppgifter ur de lokala befolkningsböckerna ges i huvudsak i form av intyg, utdrag och kopior samt per telefon. Handlingarna kan även studeras i ämbetsverket, t.ex. för vetenskapligt arbete. År 1991 gavs ur befolkningsregistren ca 3,3 milj. ämbetsbevis och ur hemortsregistren ca 117 000 hemortsintyg. Vid uppgörandet av dessa handlingar har centrala befolkningsregistrets uppgifter utnyttjats när det har funnits tekniska möjligheter därtill. Per telefon har folkbokföringens enheter gett uppgifter sammanlagt flera miljoner fall, varav ca 1 500 000 via den avgiftsbelagda adresstjänsttelefonen.

Förutsättningar för utlämnande av uppgifter

Befolkningsböckerna är inte offentliga på det sätt som avses i lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51). Om grunderna för utlämnande av uppgifter stadgas i 11 och 12 §§ lagen om befolkningsböcker. Även på andra ställen i lagstiftningen finns flera enstaka stadganden med stöd av vilka uppgifter ur befolknings-

böckerna kan lämnas till olika myndigheter.

Med stöd av 11 § lagen om befolkningsböcker har envar rätt att angående sig själv, sin maka och sina minderåriga barn, som är i hans vårdnad, erhålla alla uppgifter som finns i befolkningsböckerna och till dem hörande handlingar. Den som ämnar ingå äktenskap har likaså rätt att få veta vad som antecknats om hans trolovade i befolkningsböckerna.

Befolkningsboksmyndigheten kan tillåta att befolkningsböckerna under dess tillsyn studeras i och för vetenskaplig forskning och i annat därmed jämförbart syfte.

Envar har dessutom med stöd av 12 § lagen om befolkningsböcker rätt att i godtagbart syfte från befolkningsböcker erhålla intyg, utdrag, avskrifter och andra uppgifter. Likväl får inga andra än behöriga myndigheter lämnas vissa uppgifter som kan anses som känsliga.

I fråga om utlämnande av byggnads- och lägenhetsuppgifter gäller vissa specialstadganden enligt vilka statliga och kommunala myndigheter alltid har rätt att få uppgifter för sin verksamhet. Uppgifter som inhämtats enbart för utarbetandet av officiell statistik får dock ges endast till statistikcentralen. De förs inte in i folkbokföringsregistren utan de förmedlas vid sidan av andra uppgifter på maskinspråk till statistikcentralen.

Missförhållanden i anslutning till datatjänsterna

Förvaltningsmyndigheterna och domstolarna utnyttjar inte ännu i tillräcklig omfattning de servicemöjligheter som folkbokföringens nya teknik erbjuder. Medborgarna förutsätts fortfarande i många sammanhang redogöra för sina personuppgifter med ämbetsbevis eller någon annan handling som skaffas särskilt. Intyget har kunnat fås enbart från den regionala behöriga folkbokföringsmyndigheten, vilket har försvårat skötseln av ärendena.

De nuvarande databehandlingsmetoderna har ansetts vara det största problemet vid utvecklandet av datatjänsterna. Det är svårt att få fram lokala befolkningsboksuppgifter vid kundbetjäningen. Å andra sidan är uppgifterna i centrala befolkningsregistret på grund av det invecklade förfarandet vid upprätthållandet och bristen på tillämpningar inte tillräckligt aktuella och användbara för att de skall kunna utnyttjas effektivt i förvaltningsförfarande.

Stadgandena om utlämnande av uppgifter är

bristfälliga, vilket har föranlett problem när datatekniken blivit mer utvecklad. De lämnar rum för tolkning när det gäller att avgöra vad som avses t.ex. med godtagbart syfte, som nämns i 12 § 1 mom. lagen om befolkningsböcker, hur stora mängder uppgifter som kan utlämnas och hur man skall förhålla sig till stickprov som bestäms enligt olika urvalskriterier eller till vidareöverlåtelse av uppgifter.

1.4. Bestämmande av hemorten

Grunderna för bestämmande av hemorten

Om bestämmande av hemorten stadgas i 9 och 10 §§ lagen om befolkningsböcker. En person har hemort i den kommun, där han vid var tidpunkt har sitt egentliga bo och hemvist.

Har någon bostad i två eller flera kommuner eller flera bostäder i samma kommun, anses han ha hemort i den kommun, där han tillsammans med sin maka och sina barn har gemensamt hem. Om bostäderna är jämfällbara eller om gemensamt hem inte finns, bestäms hemorten på grundval av den huvudsakliga vistelseorten.

Också då en person inte har egentligt bo och hemvist i någon kommun, anses han ha hemort där han huvudsakligen vistas. Om detta inte kan utredas anses han ha hemort i den kommun, till vars befolkning han på grund av syssla, utkomst eller andra förhållanden bör anses höra eller senast ha hört.

Barn under 16 år har hemort i samma kommun som föräldrarna eller vårdnadshavaren. Den som har omhändertagits av socialnämnden har hemort i den kommun, vars socialnämnd omhänderhar honom.

Hemorten ändras inte på grund av vistelse utomlands eller på olika anstalter. Såsom tillfällig vistelse som inte påverkar hemorten anses även bortavaro på grund av studier, sjukdom, medlemskap i riksdagen eller statsrådet, annat offentligt förtroendeuppdrag samt kortvarigt arbetsförhållande.

Beslut om hemorten

Registerbyrån fattar i regel beslut om hemorten på grundval av flyttningsanmälan. Ett nyfött barns hemort avgörs på grundval av födelseanmälan och uppgifter från barnets för-

äldrar eller vårdnadshavare. En person avförs ur hemortsregistret då han har blivit stadigvarande bosatt utomlands eller meddelande har erhållits om hans död.

Årligen fattas i hela landet sammanlagt ca 800 000 hemortsbeslut. Ca 130 000 gäller tillfällig vistelse och av dem ca 10 000 vistelse utomlands. Ungefär 14 000 beslut fattas med anledning av flyttning till och 5 000 med anledning av flyttning från landet. I den sistnämnda siffran är inte de nordiska länderna med, eftersom avgörandet då fattas av myndigheterna i länderna i fråga i enlighet med överenskommelsen mellan de nordiska länderna om folkbokföring (FördRS 49/90). Till de nordiska länderna har i medeltal under de senaste åren årligen flyttat ca 5 000 personer.

Stadgandena om beslutsfattande och ändringssökande i anslutning därtill har reviderats i samband med slopandet av mantalsskrivningen, och de trädde i kraft vid ingången av 1990. En person kan söka ändring i ett beslut om hans hemort. I det första skedet kommer rättelseyrkande hos registerbyrån i fråga och därefter besvär hos länsrätten. Dess avgörande kan överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. År 1990 har det inlämnats 402 rättelseyrkanden samt 31 besvär till länsrätten. Högsta förvaltningsdomstolen har 1990—92 gett sammanlagt fem hemortsutslag. Övriga fall som den avgjort har gällt mantalsskrivningen under tidigare år.

Rättsverkningar som ansluter sig till hemorten

Hemorten har i många stadganden använts som bestämningsgrund för olika rättigheter och skyldigheter. Mantalsskrivningsorten har med stöd av ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av lagen om befolkningsböcker (1028/89) ersatts av hemorten på årets första dag enligt 8 a § lagen om befolkningsböcker. Hemorten på årets första dag utreds med hjälp av registreringstekniska metoder. Konstaterandet av hemorten på årets första dag kräver således inte längre något särskilt förvaltningsbeslut. På motsvarande sätt har det mantalskrivna invånarantalet ersatts av invånarantalet på årets första dag. Till hemort enligt lagen om befolkningsböcker hänvisas i ungefär 50 lagar, bl.a. val- och skattelagstiftningen, kommunallagen (953/76) och andra författningar som gäller kommunförvaltningen samt social- och

hälsovårdsförvaltningen. Registerbyråns beslut om en persons hemort binder inte juridiskt myndigheterna inom andra förvaltningsområden, men det har en betydande faktisk verkan.

Enligt hemorten bestäms i vilken kommun en person har medlemskap och av de rättigheter som härleds därur är de viktigaste rösträtt i kommunala val, valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag, rätt att anförda kommunalbesvär samt att använda kommunala inrättningar, tjänster och sociala förmåner. På grundval av hemorten avgörs även i vilket röstningsområdes eller vilken valkrets vallängd en person antecknas vid allmänna val. Dessutom inverkar en persons hemort ofta på myndigheternas territoriella behörighet. Vilken församling inom den evangelisk-lutherska kyrkan eller ortodoxa kyrkosamfundet en person hör till bestäms liksom på grundval av hans hemort.

Till hemorten ansluter sig skyldighet att betala kommunalskatt på den personliga inkomsten samt med vissa begränsningar att ta emot kommunala förtroendeuppdrag.

Kommunernas folkmängd kommer i framtiden att ha större betydelse än tidigare för deras ekonomi, eftersom kommunernas statsandelar i stor utsträckning bestäms enligt invånarantalet.

Missförhållandena i anslutning till bestämmandet av hemorten är olika t.ex. i huvudstadsregionen, på högskoleorter, inom områden med stor arbetslöshet och områden där flyttningsrörelsen mellan Finland och Sverige är livlig. Å andra sidan berör problemen olika befolkningsgrupper, t.ex. studerande, personer som behöver fortsatt anstaltsvård eller som bor på annan ort på grund av arbetsuppgifter av tillfällig natur samt utläningar. Hemorten är inte längre ett lika beständigt och entydigt definierbart begrepp som tidigare. Lagstiftningen har blivit efter på grund av de ändringar som inträffat i samhällsförhållandena.

1.5. Internationell jämförelse

Internationellt sett finns det inga enhetliga mål för folkbokföringen. Staterna har ordnat registreringen och utnyttjandet av uppgifter om befolkningen i enlighet med de egna historiska, ekonomiska och samhälleliga utgångspunkterna. Av EG-länderna saknar Irland, Storbritannien och Frankrike ett egentligt registrerings-system som skulle täcka hela landets befolk-

ning. Också i andra länder skiljer sig metoderna betydligt från varandra. Folkbokföringen har i allmänhet beröringspunkter med val- och beskattningsförfarandet, de sociala trygghetssystemen samt sättet att producera officiell statistik.

Störst är likheten mellan de nordiska ländernas folkbokföringssystem, som med undantag av de organisatoriska och tekniska lösningarna i huvuddrag är jämförbara. Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige har allt sedan 1968 bedrivit samarbete i folkbokföringsfrågor på basis av en överenskommelse.

Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data) trädde i kraft den 1 oktober 1985. I konventionen definieras de centrala datasekretessprinciperna. Avsikten är att trygga individens grundläggande rättigheter, i synnerhet integriteten. Konventionen definierar närmast målen och överlämnar i hög grad åt myndigheterna i de enskilda avtalsstaterna att besluta om på vilket sätt målen skall nås. Den innehåller även bestämmelser om internationell dataöverföring och handräckning. I detta sammanhang har dessutom en rådgivande kommitté tillsatts. Konventionen har för Finlands del trätt i kraft den 1 april 1992 (FödrS 36/92).

Europarådets rekommendation om användning av personuppgifter i direkt marknadsföring (Protection of personal data used for purpose of direct marketing) har godkänts 25.10.1985. Enligt den kan uppgifter om personer inhämtas för direkt marknadsföring ur offentliga register och annat publicerat material med de begränsningar som varje enskilt lands lagstiftning uppställer.

År 1991 har en rekommendation av Europarådet, vilken gäller myndigheternas registerfunktioner (Recommendations on the communication to third parties of personal data held by public bodies), blivit godkänd. Rekommendationen gäller i synnerhet utlämnandet av personuppgifter på maskinspråk ur register som myndigheterna upprätthåller och som baserar sig på automatisk databehandling.

Också vissa andra internationella konventioner inverkar på registreringen av personuppgifter. Sådana är bl.a. internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FödrS 8/76) samt konventionen angående

samtycke till äktenskap, minimiålder för ingående av äktenskap samt registrering av äktenskap (Fördr 50/64).

Sverige

I Sverige reviderades folkbokföringen den 1 juli 1991. De uppgifter som hörde till den överfördes då från församlingarna till skattemyndigheterna. Verksamheten baserar sig helt på automatisk databehandling. Utöver de register som finns i skattebyråerna har det inrättats ett centralregister med snävare datainnehåll som ersätter de tidigare länsregistren. Mantalslängderna har slopats. För medborgarna registreras i stora drag samma personuppgifter och uppgifter om familjeförhållandena som i Finland. Uppgifterna används i huvudsak i myndigheternas verksamhet.

Centralmyndighet för folkbokföringen är ett centralt ämbetsverk (Riksskatteverket) som lyder under finansdepartementet och som motsvarar skattestyrelsen i Finland.

För datatjänst inrättades 1976 ett särskilt person- och adressregister (Det statliga person- och adressregistret) som upprätthålls av statens person- och adressnämnd. Det innehåller bl.a. personnummer, namn, adress, medborgarskap, civilstånd, makens eller makans och barnens personnummer samt vissa fastighets- och byggnadsuppgifter. De används förutom av myndigheterna även t.ex. av dem som sysslar med direkt marknadsföring. För valet av målgrupper för reklamen kan uppgifterna i registret kombineras på olika sätt. Den som inte vill ta emot reklam kan förbjuda den.

Island

På Island utgör kommunen basenheten inom folkbokföringen. Folkbokföringsuppgifterna sköts av kommunkontoret och centralmyndighet är statistikcentralen. Församlingarna är inte folkbokföringsmyndigheter men de har ändå vissa lagstadgade skyldigheter i registreringsfrågor.

Island har ett centralregister som även utnyttjas på lokal nivå, t.ex. när förteckningarna över kommunens invånare uppgörs årligen enligt situationen den 1 december. I centralregistret införs i stort sett samma personuppgifter som i Finland.

Norge

I Norge ombildades det organ (Sentralkontoret för folkeregistrering) som tidigare fungerat som centralmyndighet för folkbokföringen och verkat i anslutning till statistikcentralen den 1 februari 1991 till en egen enhet under skattestyrelsen (Skattedirektoratet). På lokal nivå förs registren kommunvis och staten ansvarar för skötseln av uppgifterna.

Det finns ett centralregister med begränsat datainnehåll som behövs bl.a. när personbeteckningar ges. De kommunala registren som baserar sig på automatisk databehandling kan kombineras för riksomfattande behov.

Det norska befolkningsregistret innehåller i stora drag samma personuppgifter som det finska folkbokföringssystemet. De utlämnas huvudsakligen endast för myndigheternas bruk.

Danmark

I Danmark är inrikesministeriet centralmyndighet för folkbokföringen. Folkbokföringen omfattar både ett riksomfattande centralregister och ett registreringssystem på kommunnivå vilka baserar sig på automatisk databehandling.

Om personer antecknas i stora drag samma uppgifter som hos oss. Danmark har dessutom ett liknande registreringsförfarande för byggnads- och lägenhetsuppgifter som Finland. Bostadsministeriet ansvarar för det. Uppgifter utlämnas i huvudsak endast till myndigheterna.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Befolkningsdatasystemet

Målet för propositionen är ett ADB-baserat befolkningsdatasystem ur vilket det går att få aktuella person-, byggnads- och lägenhetsuppgifter för hela landet. Registerbyråerna skall vara ansvariga för de uppgifter som gäller det egna ämbetsdistriktet och för upprätthållandet av dem. Befolkningsregistercentralen svarar närmast för att systemet fungerar.

Reformen genomförs så att registre-

ringsuppgifterna utlokaliseras till lokal nivå, så nära uppgiftskällan som möjligt. Åjourföringen av hemortsregistrets personuppgifter, vilket har upptagit i genomsnitt ca 15 % av registerbyråernas arbetstid, upphör. Upprätthållandet av befolkningsregistret, vilket för närvarande upptar i genomsnitt ca 7 % av registerbyråernas arbetstid, upphör efter att vissa justeringar av uppgifterna i fråga har gjorts i centrala befolkningsregistret och bl.a. frågorna i anslutning till arkiveringen har utretts.

Upprätthållandet av fastighetsuppgifterna i nuvarande form, vilket för närvarande upptar i genomsnitt ca 10 % av registerbyråernas arbetstid, upphör inom de närmaste åren, när de uppgifter som inom folkbokföringen behövs för identifieringen av fastigheter finns tillgängliga i fastighetsdatasystemet.

De byggnads- och fastighetsuppgifter som upprätthålls inom befolkningsdatasystemet inskränks till den del som de genom stickprov kan fås på ett mera ekonomiskt men ändå tillräckligt tillförlitligt sätt för statistikproduktionen. Ytterligare utredningar i saken fås från resultaten av 1990 års folk- och bostadsräkning.

Reformen av metoderna förkortar den tid som går åt till registrering av uppgifter med 30 % före utgången av 1993. Registreringstiden för hemortsuppgifter beräknas före utgången av 1993 förkortas med ca 40 %.

De uppgifter som vanligen behövs i myndigheternas verksamhet är i normala fall tillgängliga 1—4 veckor efter den händelse som ligger till grund för registreringen. Då man granskar den totala fördröjningen bör man beakta den skäliga tid som behövs för anmälningsproceduren; ärendets behandling och registreringen av uppgiften i registerbyråerna sker relativt snabbt. Registreringen av vissa personuppgifter och uppgifter om familjeförhållandena skall grunda sig på ett laga kraft vunnet domstolsutslag och registreringstiden kan då inte förkortas.

Befolkningsdatasystemet och befolkningsdatamyndigheterna intar en viktig ställning med tanke på datasekretessen. I förslaget har i synnerhet beaktats att det genom de stadganden som gäller befolkningsdatasystemet finns möjlighet att påverka andra registerfunktioner och annan registreringspraxis så att de utformas i enlighet med principerna och målen i personregisterlagen (471/87).

2.2. Datatjänst

De allmänna målen för utvecklandet av verksamheten

Då registreringen av uppgifter förenklas och blir snabbare i befolkningsregistercentralen och registerbyråerna kommer personalresurser att överföras till de ökade kundbetjäningssuppgifterna. Den riksomfattande och regionala informationsåtervinningen förutsätter bland annat betydligt aktivare information än för närvarande samt kontakt med intressegrupperna.

Utredning av olika kundgruppers behov av datatjänster blir allt viktigare. I samarbete planerar man den ändamålsenligaste formen av datatjänst i varje enskilt fall. Vid befolkningsregistercentralen och registerbyråerna kommer det dessutom att regelbundet göras utredningar i anslutning till datatjänstverksamheten. På detta sätt kan datainnehållet i och kvalitetskraven på befolkningsdatasystemet samt leveranstiderna och de sätt på vilka uppgifter ges hela tiden hållas på en nivå som motsvarar samhällets krav på informationsförsörjning.

Utvecklandet av sätten att använda befolkningsdatasystemet utökar betydligt serviceförmågan inom förvaltningen. Privatpersoner behöver inte i nuvarande omfattning skaffa ämbetsbevis och inte heller andra utredningar om sina personuppgifter och uppgifter om familjeförhållandena.

Då de uppgifter som behövs i förvaltnings- och domstolsförfarande finns tillgängliga på ett smidigt sätt i olika beredningsskeden, förenklas och påskyndas behandlingen av olika ärenden. Eftersom man inom många förvaltningsområden har övergått till automatisk databehandling, är direkt användning av befolkningsdatasystemet i de flesta fall det mest ändamålsenliga sättet att skaffa uppgifter. Datatjänster som kan utnyttjas satsvis lämpar sig fortfarande för förvaltningsförfaranden som omfattar en betydande mängd medborgare på en gång och för sådana uppgiftsmottagare som behöver ett omfattande persondatasystem för eget bruk.

Sådana tekniskt mera utvecklade metoder för utlämnande av uppgifter som gör det möjligt att noga avgränsa uppgifterna och användarna i enlighet med det faktiska behovet förbättrar datasekretessen. Den förbättras betydligt t.ex. i sådana fall där man har varit tvungen att ge kunden en mikrofilm med en

förteckning som omfattar hela befolkningen eller ett dokumentmaterial som gäller en stor befolkningsgrupp.

Uppgifter som är aktuella och kan fås på ett tekniskt smidigare sätt än för närvarande kan utnyttjas effektivare även vid statistikproduktion, planering och forskning samt i samfundens och företagens informationsförsörjning. Tillförlitliga adress- och andra basuppgifter om kunderna minskar byråkratin t.ex. för bankerna, försäkringsanstalterna och förlagen.

Användningen av uppgifter i annan verksamhet än myndigheternas kan komma i fråga under de förutsättningar som stadgas i personregisterlagen. Genom att villkoren för utlämnande av uppgifter förblir i stort sett oförändrade finns det inte i Finland något behov att vid sidan av befolkningsdatasystemet inrätta några parallella riksomfattande kommersiella personregister vilkas åjourhållning skulle vara förknippad med betydande problem och där datasekretessriskerna är svårare att bemästra.

Datainnehåll

De uppgifter om personer som finns registrerade i befolkningsdatasystemet är förvaltningens viktigaste informationskälla. Även företag och samfund utnyttjar dem i sin verksamhet. Därför vore det viktigt att det på lagnivå skulle finnas mera detaljerade stadganden om dessa uppgifter än för närvarande. Härvid bör principerna i Europarådets datasekretesskonvention beaktas. Enligt dem skall de uppgifter som databehandlas vara nödvändiga och ansluta sig till saken och inte för omfattande med tanke på det ändamål de skall användas för.

Fastighetsuppgifterna står ur integritetsskyddets synvinkel i en annan ställning än personuppgifterna, eftersom de är offentliga bl.a. i jordregistret och tomtboken samt i lagfarts- och inteckningsregistret. Inom de närmaste åren kan man upphöra med att hämta in dessa uppgifter, då de uppgifter som är nödvändiga för identifieringen av fastigheter fås från fastighetsdatasystemet. På grund av fastighetsuppgifternas avtagande betydelse är det ändamålsenligt att genom förordning stadga om vilka uppgifter som tas med i befolkningsdatasystemet.

Byggnads- och lägenhetsuppgifterna omfattar både identifieringsuppgifter och uppgifter

om tekniska egenskaper. På grund av att myndigheternas informationsbehov varierar måste stadgandena om dessa uppgifter revideras rätt ofta. Av denna anledning är det ändamålsenligt att stadga om dessa uppgifter genom förordning såsom för närvarande. Det faktum att de inte är förknippade med samma datasekretessrisker som personuppgifterna talar även för detta.

Förutsättningar för utlämnande av uppgifter

Personregisterlagen är en allmän datasekretesslag om personuppgifter. När den trädde i kraft undanröjdes delvis de problem som bland annat det kommersiella utnyttjandet av uppgifter hade lett till.

Från början av 1988 har var och en haft rätt att förbjuda att uppgifter om honom utlämnas för reklam, marknadsförings- och opinionsundersökningar samt andra därmed jämförbara ändamål. Tills vidare har ca 17 000 personer utnyttjat denna rätt i folkbokföringen.

Trots att den registrerade själv kan påverka utlämnandet av uppgifter om honom, skall även den registeransvariga ha ansvar för, för vilka ändamål uppgifterna används. Av denna anledning skall förutsättningarna för utlämnande av uppgifter på samma sätt som hittills undersökas noga i varje enskilt fall och vid behov skall ett skriftligt beslut fattas.

De myndigheter som upprätthåller befolkningsdatasystemet har inte till uppgift att övervaka marknadsföringsmetoderna. Det ankommer på konsumentmyndigheterna. Mellan dessa myndigheter behövs emellertid ett nära samarbete för att man redan på förhand skall kunna förhindra de negativa fenomen som eventuellt är förknippade med adressförsedd reklam. Det stränga skadeståndsansvar som stadgas i personregisterlagen förbättrar den enskildas rättsskydd.

Stadgandena om ansökningsförfarandet gällande informationsåtervinning samt villkoren för utlämnande av uppgifter, utlämnings sättet och användningen föreslås bli reviderade och kompletterade. Även sekretess- och straffstadgandena revideras i detta sammanhang.

2.3. Bestämmande av hemorten

Hemortslagstiftningen har omfattande verk-

ningar. Rättsverkningarna berör inte enbart medborgarna, utan även kommunerna och deras ekonomi. Det finns problem inte bara i anslutning till förutsättningarna för bestämmande av hemorten utan även till principiellt betydande och svåra processuella frågor, t.ex. förenhetligandet av beslutsprocessen och besvärssystemen inom olika förvaltningsområden. Dessutom måste man beakta internationella konventioners inverkan på den finska hemortslagstiftningen.

En totalrevidering av hemortslagstiftningen utreds som bäst av en kommission som tillsatts av inrikesministeriet. I detta sammanhang föreslås ändringar med endast små samhälleliga verkningar i grunderna för bestämmande av hemorten.

Grunderna för bestämmande av barns hemort ändras genom att specialstadgandet gällande barn under 16 år slopas. Omyndigas hemort bestäms då enligt de allmänna stadgandena, vilket innebär att hemorten i regel är där föräldrarna bor. I specialfall kan barns hemort med avvikelse från de nuvarande reglerna fastställas självständigt, dvs. enligt var barnet är stadigvarande bosatt.

2.4. De kyrkliga myndigheternas befolkningsregisterföring

Den evangelisk-lutherska kyrkans och ortodoxa kyrkosamfundets församlingar skall på samma sätt som nu sköta befolkningsregistret över sina medlemmar tills dessa uppgifter sammanslås med de statliga myndigheternas uppgifter. När det aktuella sammanslagningsprojektet genomförs beror i hög grad på när målen i denna proposition kan nås. Reformen bereds som bäst tekniskt och lagstiftningsmässigt och den torde träda i kraft i slutet av planeringsperioden 1993—96. Avsikten är att uppgifterna skall sammanslås samtidigt i hela landet.

De kyrkliga myndigheterna kan utnyttja befolkningsdatasystemet i sin befolkningsregisterföring under övergångsperioden och därefter vid uppdateringen av sina medlemsförteckningar. De kan också avstå från att hålla befolkningsregisterhandlingarna (kyrkböckerna) à jour om de beslutar att ta i bruk automatiska databehandlingsmetoder.

3. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Författningsändringarna i anslutning till revideringen av folkbokföringsmetoderna baserar sig på förslagen från den arbetsgrupp som utrett utvecklandet av registerbyråns och häradsskrivarens tjänster (inrikesministeriets arbetsgruppsbetänkande 1988) samt förslagen i den utvecklingsplan för folkbokföringens databehandling som beretts under ledning av den av inrikesministeriet tillsatta samarbetsgruppen för registerförvaltningen (Forskningsprojektet för folkbokföringens databehandling 1989).

Nödvändigheten av att revidera stadgandena om datatjänst i lagen om befolkningsböcker framfördes på sin tid redan av dataskyddskommittén (kommittébetänkande 1981:66). Inrikesministeriet tillsatte 1982 en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett förslag till stadganden om skydd och utlämnande av uppgifter i befolkningsböckerna. Den överlämnade sitt betänkande till ministeriet den 30 september 1983. Förslagen ledde inte till lagstiftningsåtgärder bl.a. eftersom man då beredde personregisterlagstiftningen och det inte ansågs ändamålsenligt att revidera lagstiftningen om befolkningsböcker innan den allmänna lagen om datasekretess trätt i kraft. Vid inrikesministeriet har man utgående från tidigare utredningar berett stadgandena om utlämnande av uppgifter. I olika skeden av beredningen har kontakt tagits med de viktigaste samarbetsinstanserna.

Möjligheterna att se över grunderna för bestämmande av hemorten i samband med detta lagstiftningsprojekt har undersökts av delegationen för befolkningsboksärenden, som tillsatts av statsrådet. Delegationen överlämnade en utredning till inrikesministeriet den 31 januari 1991.

Om detta förslag till proposition har utlåtanden begärts från 120 olika myndigheter och sammanslutningar inom förvaltningen, försäkrings- och pensionsväsendet, handel och marknadsföring samt arbetsmarknadsorganisationerna. Bland dem fanns bl.a. alla ministerier, kommunernas centralorganisationer, kyrkostyrelsen, Finlands ortodoxa kyrkostyrelse, länsstyrelserna, befolkningsregistercentralen, registerbyråerna, folkpensionsanstalten, patent- och registerstyrelsen, huvudstaben, social- och hälsostyrelsen, dataombudsmannen, statistikcentralen, statskontoret, statsarkivet, statens datorcentral och skattestyrelsen.

Största delen av remissinstanserna förhöll sig i huvudsak positiva till förslaget. I olika skeden av beredningen har diskussioner förts med olika instanser, bl.a. med dataombudsmannen. De ändringsförslag som framförts i utlåtandena och diskussionerna har i mån av möjligheter beaktats i den fortsatta beredningen.

4. Propositionens verkningar i fråga om organisation och personal

Vid registerbyråerna kommer de nuvarande uppgifterna att ändras väsentligt, men på grund av utlokaliseringen av funktioner och delegeringen av beslutanderätt kommer de totala uppgifterna inte att minska på lokal nivå. Personalinbesparingar görs inom centralförvaltningen.

Förutom att andra rationaliseringsåtgärder måste vidtas, bör registerbyråernas personal fördelas på ett ändamålsenligare sätt mellan byråerna. Detta genomförs på läns- och riksnivå på basis av olika utredningar allt eftersom det uppkommer vakanta tjänster.

Avsikten är att sammanslå registerbyråerna med den allmänna statliga lokalförvaltningen år 1995. Frågor i anslutning här till utreds som bäst vid inrikesministeriet.

Befolkningsregistercentralens uppgifter kommer att ändras betydligt under de närmaste åren, framför allt på grund av att dess registreringsuppgifter minskar märkbart. Avgöranden som har samband med upprätthållandet av registret har också hittills fattats på lokal nivå. Uppgifter i anslutning till utveckling, utbildning och information samt den riksomfattande datatjänsten kommer att få en större betydelse än för närvarande. Ämbetsverkets personal har under 1987—92 minskat med 32 personer. Personalen minskas ytterligare med tio 1993, med tio 1994 och med sex 1995. Minskningarna genomförs genom naturlig avgång.

Befolkningsregistercentralens uppgifter kan senare eventuellt överföras till en centralmyndighet för registerförvaltningen med mera omfattande funktioner, som utöver folkbokföringen kommer att sköta även andra förvaltningsområdets registerärenden.

Både vid befolkningsregistercentralen och registerbyråerna är det nödvändigt att utveckla tjänstestrukturen så att den motsvarar de förändringar som följer av omorganiseringarna av arbetsuppgifterna och de höjda kraven. Vid

registerbyråerna gäller detta i synnerhet kontorspersonalen och de tjänstemän som vikarierar häradskrivaren. Reformerna förutsätter även ökad utbildning.

5. Propositionens ekonomiska verkningar

Utvecklande av metoderna

De totala inbesparingarna i befolkningsregistercentralens lönekostnader till följd av de ännu ogenomförda personalminskningarna är ca 3 milj. mk. De totala utgifterna för inhämtande, registrering och lagring av uppgifter ökar inte mycket. Utgifterna för den avgiftsbelagda serviceverksamheten ökar då verksamheten utvidgas, men dessa kostnader uppbärs till fullt belopp hos alla kunder. Inkomstökningen täcker således kostnaderna. Befolkningsdatasystemets utgiftsstat, som omfattar både befolkningsregistercentralens och registerbyråernas ADB-utgifter, är 1992—95 följande:

Befolkningsdatasystemets budgetekonomiska utgiftseffekt (ADB-kostnader 1992—1995); milj. mk

Utgiftsslag	1992	1993	1994	1995
ADB-utgifter	28,0	28,5	29,0	29,5
Utgifter för den avgiftsbelagda serviceverksamheten	17,6	26,0	31,0	41,0
Sammanlagt	45,6	54,5	60,0	70,5

Statens befolkningsbokföringskostnader är år 1993 ca 163 miljoner mark.

Datatjänst

Inom många förvaltningsområden utnyttjas modern datateknik. Då förutsättningarna för utlämnande av uppgifter har klarlagts och användningssätten utvecklats börjar allt flera myndigheter och offentliga samfund använda befolkningsdatasystemet med hjälp av teknisk anslutning eller på annat maskinspråkligt sätt. Även inom den privata sektorn reformeras informationsförsörjningen i synnerhet i fråga om ajourföringen av kundregister.

Den samhälleliga nyttan av befolkningsdata-systemet är betydande då man som jämförelseobjekt använder de kalkylerade kostnaderna för det inhämtande av uppgifter som myndigheterna och sammanslutningarna själva sköter. Dessa kostnader vore enbart inom stats- och kommunalförvaltningen enligt en försiktig uppskattning en miljard mark i året. Då skulle medborgarna emellertid ha en betydligt större anmälningsskyldighet än nu och större behov av att utträta ärenden i ämbetsverken, vilket skulle öka byråkratin kännbart.

Med nuvarande avgiftsgrunder beräknas befolkningsregistercentralens och registerbyråernas inkomster öka från 1992 års nivå med nästan 50 % fram till utgången av 1995, vilket följande tabell visar.

Befolkningsdatasystemets budgetekonomiska inkomsteffekt 1992—1995; milj. mk

	1992	1993	1994	1995
Nuvarande avgiftsgrunder	40	47	52	62

Avgiftsgrunderna revideras enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92) år 1993.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionen

För närvarande är inga andra sådana lagrevideringar aktuella som skulle inverka på regeringspropositionen.

Avsikten är att förslag till de ändringar i lagstiftningen som behövs för att sammanslå registerbyråerna med den allmänna statliga lokalförvaltningen och överföra folkbokföringsuppgifterna från församlingarna till de statliga myndigheterna skall överlämnas till riksdagen efter att alla detaljer i anslutning därtill har utretts omsorgsfullt och reformerna har blivit tekniskt genomförbara.

Avsikten är att en regeringsproposition som ansluter sig till totalrevideringen av hemortslagstiftningen avläts till riksdagen 1993 så att lagen kan träda i kraft redan samma år.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Befolkningsdatalagen

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Tillämpningsområde.* I befolkningsdatalagen skall ingå grundläggande stadganden för folkbokföringen om inhämtande, registrering och utlämnande av befolkningsuppgifter. Stadganden om anmälning och utlämnande av uppgifter samt om datasekretess ingår även i andra lagar och dessa stadganden skall tillämpas vid sidan av befolkningsdatalagen.

Om anmälning av uppgifter stadgas bl.a. i följande lagar och förordningar:

- religionsfrihetslagen (267/22),
- förordningen angående verkställighet av religionsfrihetslagen (334/22),
- förordningen om tillämpning av lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (419/29),

— förordningen om registrering av födelser och dödsfall (824/70),

— förordningen om meddelanden angående vissa familje- och personrättsliga avgöranden av domstol (676/75),

— förordningen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (848/83),

— adoptionslagen (153/85),

— medborgarskapsförordningen (699/85),

— förordningen om anmälningar som skall göras med anledning av vissa domstolsavgöranden (138/86),

— äktenskapsförordningen (820/87),

— namnförordningen (254/91),

— utskökningsförordningen,

— förordningen om skifte (407/52),

— förordningen om ändring i kameral indelning (637/77),

— köpvittnesförordningen (1080/79) och

— förordningen om lagfarts- och inteckningsregister samt åtkomstregister (306/88).

Stadganden om utlämnande av uppgifter ingår t.ex. i följande lagar och förordningar:

- lagen om skatt på arv och gåva (378/40),
- förordningen angående straffregister (740/40),
- värnpliktslagen (452/50) och förordningen angående tillämpning av värnpliktslagen (63/51),
- beskattningslagen (482/58),
- lagen om pension för arbetstagare (395/61),
- sjukförsäkringsförordningen (473/63),
- lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (202/64),
- kyrkolagen (635/64),
- lagen (521/69) och förordningen (179/70) om ortodoxa kyrkosamfundet,
- förordningen om registrering av födelser och dödsfall,
- folkpensionsförordningen (594/56),
- förordningen om meddelanden angående vissa familje- och personrättsliga avgöranden av domstol,
- förordningen om fastställande och upphävande av faderskap samt om underhåll för barn (673/76),
- socialvårdslagen (710/82),
- lagen om kommunernas undervisningsförvaltning (706/92),
- lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84),
- äktenskapsförordningen,
- lagen om ett datasystem för vägtrafiken (819/89),
- utlänningsförordningen (449/91),
- civiltjänstlagen (1723/91) och
- lagen om studiestödsförvaltningen (113/92).

Personregisterlagen skall tillämpas som komplement i frågor i anslutning till registerföringen till den del som det inte finns något specialstadgande i befolkningsdatalagen. Sådana stadganden i personregisterlagen finns t.ex. i 3 § som gäller den registeransvariges aktsamhetsplikt, i 3 kap. som gäller kontroll och rättelse av personuppgifter samt i 5 kap. som gäller skydd, arkivering och utplånande av personregister.

I 6 kap. befolkningsdatalagen, där det stadgas om handlingars offentlighet och utlämnande av uppgifter, skall det inte finnas några specialstadganden om en parts rätt till en handling. Till denna del tillämpas stadgandena i lagen om allmänna handlingars offentlighet

(83/51) om part tillkommande rätt till handling. Till övriga delar tillämpas sistnämnda lag inte på befolkningsdatasystemet.

2 §. *Befolkningsdatasystemet*. Folkbokföringens register benämns i denna lag befolkningsdatasystemet. Det skall utöver personuppgifter även innehålla basuppgifter om fastigheter, byggnader och lägenheter. Fastighets-, byggnads- och lägenhetsuppgifterna är dock inte lika täckande som personuppgifterna, utan i befolkningsdatasystemet är de begränsade på det sätt som närmare stadgas i lag och förordning. Befolkningsdatasystemets uppgifter hålls å jour med hjälp av lagstadgat anmälningsförfarande.

Efter en övergångsperiod slopas de lokala befolkningsböckerna som förts jämsides med centrala befolkningsregistret, som numera baserar sig på automatisk databehandling. Åjourföringen av hemortsregistrets personuppgifter upphör senast en månad efter att lagen har trätt i kraft. Åjourföringen av befolkningsregistret upphör senare då befolkningsdatasystemets personuppgifter har kontrollerats i nödvändig utsträckning. Registerbyråerna skall dock arkivera sina befolkningsböcker eftersom de behövs för släktutredningar och motsvarande intyg.

Den aktuella folkbokföringen kommer att basera sig enbart på automatisk databehandling. Inga regionala register kommer således längre att föras jämsides med det riksomfattande registret, utan de skall ingå i det enhetliga datasystemet.

Registerbyrån skall vara registeransvarig enligt personregisterlagen och den skall således bära huvudansvaret för ämbetsdistriktets befolkningsuppgifter och upprätthållandet av dem. På den ankommer att inhämta och registrera uppgifterna samt huvudsakligen även att träffa avgöranden i anslutning till kontroll och utlämnande av uppgifter.

Befolkningsregistercentralen svarar för att befolkningsdatasystemet fungerar och för att registerfunktionerna är enhetliga. Det är fråga bl.a. om att hålla ADB-programmen å jour och att se till att de fungerar felfritt.

Om de åligganden som ankommer på registerbyråerna och befolkningsregistercentralen vid kontrollen av uppgifter stadgas i 6 § och om utlämnande av uppgifter i 6 kap. Om de kyrkliga myndigheternas deltagande i upprätthållandet av befolkningsdatasystemet stadgas i 9 kap.

3 §. *Ändamålet med befolkningsuppgifterna.* I paragrafen stadgas om de ändamål för vilka personuppgifterna samt fastighets-, byggnads- och lägenhetsuppgifterna används. Personuppgifterna registreras för identifiering av personer samt för utredande av deras person- och familjerättsliga ställning och rättshandlingsförmåga. Fastighets-, byggnads- och lägenhetsuppgifter behövs för identifiering av hemorten samt för utredande av byggnaders och lägenheters tekniska egenskaper.

Eftersom dessa uppgifter främst är avsedda för förvaltnings- och domstolsförfarande, statistikproduktion, planering och forskning bestäms systemets datainnehåll närmast med tanke på att de används av myndigheterna. Uppgifterna kan under de förutsättningar som stadgas i 6 kap. även användas i den privata sektorns informationsförsörjning, t.ex. för åjourföring av kundregister, opinions- och marknadsundersökningar, direkt marknadsföring och annan adresstjänst. Fastighets-, byggnads- och lägenhetsuppgifterna är förutom för bestämmande av hemorten huvudsakligen avsedda för planering och forskning. Därför är rätten att använda dessa uppgifter vid beslutsfattande som gäller personer begränsad på det sätt som stadgas i 26 §.

2 kap. Uppgifter i befolkningsdatasystemet

4 §. *Personuppgifter som registreras i befolkningsdatasystemet.*

Uppgifter om finska medborgare

I denna paragraf stadgas om de kategorier av uppgifter som registreras om personer i befolkningsdatasystemet. Inga betydande ändringar föreslås i personuppgifternas omfattning och innehåll. Målet är att endast sådana uppgifter som är nödvändiga i förvaltningen, domstolsförfarande och offentlig statistikproduktion skall antecknas i systemet. Eventuella revideringar av datainnehållet kan genomföras genom förordning inom gränserna för den gruppering som stadgas i paragrafen.

I befolkningsdatasystemet skall ingå uppgifter som identifierar en person, uppgifter som beskriver hans familjerättsliga ställning, uppgifter om medborgarskap, rättshandlingsförmåga och dödstid samt de uppgifter om modersmål, yrke och begränsningar gällande utlämnandet

av uppgifter som antecknats på basis av personens egen anmälan.

Många myndigheter och andra som använder uppgifterna anser det nödvändigt att yrket fortfarande antecknas i befolkningsdatasystemet trots att uppgiften inte åjourförs regelbundet. Den kan inhämtas i samband med kontroller av uppgifterna samt i samband med vissa andra anmälningsförfaranden, bl.a. flyttningsskiftet. En person kan till befolkningsdatasystemet anmäla de begränsningar i utlämnandet av uppgifter som avses i personregisterlagen och 25 § 4 mom. i denna lag.

I befolkningsdatasystemet skall dessutom registreras uppgifter som är avsedda för vissa myndigheters bruk. De får inte lämnas ut till andra instanser. Det är fråga om t.ex. uppgifter om socialnämndens beslut om omhändertagande av barn, uppgifter om röstberättigade vilka behövs för allmänna, kommunala och kyrkliga val samt folkomröstningar, samt uppgifter om medlemskap i kyrkosamfund eller något registrerat religionssamfund vilka behövs för prövning av hinder mot äktenskap samt för vigsel.

Om datainnehållet stadgas närmare genom förordning, men det kan inte längre bestämmas genom inrikesministeriets beslut.

De föreslagna stadgandena är betydligt mera detaljerade än i lagen om befolkningsböcker. Detta är nödvändigt på grund av befolkningsdatasystemets omfattning samt speciellt av den orsaken att den registrerades integritet, intressen och rättigheter inte skall kränkas grundlöst. Klarare stadganden än de nuvarande ökar också kännedomen om registerföringen av befolkningen. Var och en kan utan besvär granska uppgifterna om sig själv samt förbjuda att de lämnas ut för vissa ändamål på det sätt som stadgas i denna lag och i personregisterlagen.

Uppgifter om utlänningar

Om utlänningar kan registreras de personuppgifter som avses i 4 § 1 och 2 mom., om det är behövligt på grund av boende eller arbete i Finland, för uppfyllande av förpliktelserna i någon internationell konvention som är bindande för Finland eller av något annat särskilt skäl. Om uppgifterna måste emellertid en tillförlitlig utredning kunna fås. Som sådan kan anses t.ex. resedokument samt födelseattest och äktenskapsintyg som utfärdats av behörig

myndighet i utlänningens hemland. Med utlänning avses i denna lag en person som inte är finsk medborgare.

Om de uppgifter som antecknas om utlänningar stadgas genom förordning.

Om utlänningar som är stadigvarande bosatta i Finland registreras i tillämpliga delar samma uppgifter som om finska medborgare. Om andra utlänningar registreras färre uppgifter.

Utanför befolkningsdatasystemet stannar fortfarande personer som tjänstgör vid främmande staters diplomatiska eller andra beskickningar i Finland eller vid ett konsulat som förestås av en utsänd konsul liksom hos För- enta nationerna, någon av dess specialorganisationer och andra internationella organisationer som kan jämföras därmed. Uppgifter om sådana personers familjemedlemmar och utlänningar i deras privata tjänst tas inte heller in i befolkningsdatasystemet, om det inte föreligger särskilda skäl till det, t.ex. till följd av tillämpningen av internationella avtal om social trygghet. Beslut om en persons uppgifter skall intas i befolkningsdatasystemet fattas då av den registerbyrå som är territoriellt behörig.

5 §. *Andra uppgifter som registreras i befolkningsdatasystemet.* Om fastigheter, byggnader och lägenheter registreras de uppgifter som är nödvändiga för identifieringen av en persons hemort samt dessutom uppgifter som behövs vid forskning, planering och statistikproduktion. På grund av de synpunkter som framförts i den allmänna motiveringen föreslås att närmare stadganden om dem utfärdas genom förordning. Uppgifter skall inte längre kunna registreras med stöd av inrikesministeriets beslut.

Fastighetsuppgifterna möjliggör ett pålitligt och snabbt upprätthållande av systemet inte bara i samband med enstaka ändringar utan även vid ändringar som omfattar stora massor och sker till följd av omorganiseringar av röstningsområden, postnummer och kommunindelningen och som kan beröra t.o.m. flera tusentals personer samtidigt. Avsikten är att under de närmaste åren frånga det nuvarande upprätthållandet av fastighetsuppgifterna var- efter fastighetsdatasystemet till behövliga delar kommer att utnyttjas vid ajourhållandet av befolkningsdatasystemet. Då inskränks också datainnehållet till att omfatta enbart de identifieringsuppgifter som behövs i folkbokföring- en.

I samarbete med de största användarna utreds som bäst hur upprätthållandet av registreringssystemet för byggnadsuppgifter kunde förenklas. Avsikten är samtidigt att minska det antal byggnadsuppgifter som registreras. De uppgifter som utelämnas kan åtminstone delvis ersättas med stickprovundersökningar i statistikproduktionen.

Folkbokföringsmyndigheterna skall i befolkningsdatasystemet kunna införa de inskrivnings- anteckningar av teknisk natur som är nödvändiga för registerföringen, t.ex. datum, arkiveringskoder, koder för identifiering av myndigheterna samt härads- och kommunkoder. I befolkningsdatasystemet skall det dessutom vara möjligt att göra sådana kundanteckningar som behövs för att göra kundservicen snabbare och spara kostnader. Genom att använda dessa anteckningar kan man även undvika att onödigt stora uppgiftsmängder lämnas ut och därför är de nyttiga även med tanke på datasekretessen.

6 §. *Kontroll av uppgifterna.* Eftersom uppgifter om personer behövs bland annat i domstolsförfarande och administrativt beslutsfattande bör de ha offentlig trovärdighet. Detta innebär att en uppgift som fås från systemet kan anses korrekt till dess något annat påvisas. Om personuppgifterna skall således ingen annan utredning krävas, om det inte föreligger någon uppenbar orsak därtill. Sådan uppenbar orsak föreligger då en uppgift är klart felaktig eller bristfällig. Det är fråga om en hävdvunnen förvaltningspraxis som inskrivs i lagen.

Fastighets-, byggnads- och lägenhetsuppgifterna används förutom vid bestämmande av hemorten huvudsakligen vid planering och forskning, och därför skall de vara tillräckligt noggranna för att beslut om hemorten skall kunna fattas samt dessutom fylla den offentliga statistikproduktionens kvalitetskrav. Om dessa uppgifter stadgas även till denna del närmare genom förordning.

I 2 och 3 mom. stadgas om förfarandet vid kontroll av uppgifter. Avsikten är att i första hand säkra uppgifternas tillförlitlighet utan att i onödan besvara medborgarna, genom snab- bare anmälningsförfarande och registrering, genom olika tekniska kontroller i anslutning till registreringen av uppgifter samt genom effektivare samarbete mellan myndigheterna inom olika förvaltningsområden.

Uppgifterna måste emellertid även kontrol- leras genom förfrågningar som sänds till per-

sonerna eller lägenheterna. Förfrågningarna gäller uppgifter som har konstaterats vara eller som det finns grundad anledning att anta att är felaktiga eller bristfälliga eller som det annars finns skäl att kontrollera. Kontrollerna skall i allmänhet inte beröra alla anmälningsskyldiga samtidigt.

Uppgifterna kommer till behövliga delar att kontrolleras åtminstone en gång på tio år, vilket motsvarar det förfarande som nu stadgas i lagen om befolkningsböcker. Rätten att fatta beslut om kontroller föreslås bli överförd från befolkningsregistercentralen till registerbyråerna. På detta sätt kan de lokala förhållandena beaktas så bra som möjligt. Reformen är nödvändig även av den anledningen att alla registerbyråer övergår till resultatbudgetering och resultatstyrning 1993. En systematisk kontroll som gäller hela landet eller större uppgiftsmängder kräver dock omfattande planering och medför särskilda kostnader. Om sådana kontroller bestämmer befolkningsregistercentralen efter att ha hört registerbyråerna.

7 §. *Arkivering av förändrade uppgifter.* Om det har inträffat förändringar i de personuppgifter som registrerats i befolkningsdatasystemet, finns det i allmänhet inget regelbundet behov av att använda de tidigare uppgifterna. Av denna anledning kan och skall de av datasekretessskäl uppbevaras i ett särskilt arkiv. I domstolsförfarande och administrativt beslutsfattande behövs regelbundet även tidigare uppgifter för utredande av den person- och familjerättsliga ställningen. De måste därför vid sidan av de gällande uppgifterna kunna fås smidigt från befolkningsdatasystemet.

Uppgifter om omhändertagande av barn skall av datasekretessskäl dock omedelbart avlägsnas ur befolkningsdatasystemet då omhändertagandet har upphört. Dessa uppgifter skall, om myndigheterna behöver dem i efterhand, kunna fås från kommunens socialnämnd.

3 kap. Anmälningsskyldighet och registrering av uppgifter

Stadgandena om anmälningsskyldighet har mildrats eller förenklats jämfört med lagen om befolkningsböcker i de fall som avses i 9 och 12 §§. Medborgarnas anmälningsskyldighet har dessutom begränsats genom man övergått till

utbyte av information mellan myndigheterna på det sätt som stadgas i 14 §.

8 §. *Anmälning och registrering av uppgifter.* Upprätthållandet av befolkningsdatasystemet baserar sig på lagstadgad anmälningsskyldighet. Enskilda personer, samfund, bolag, inrättningar, statliga myndigheter, kommuner och kyrkliga myndigheter skall vara skyldiga att meddela uppgifter om sig själva, uppgifter som de erhållit i sin verksamhet eller som uppstått i och genom deras verksamhet till befolkningsdatasystemet. Anmälningsskyldigheten bestäms i denna lag och i den förordning som utfärdas med stöd av lagen eller i de stadganden som gäller verksamheten i fråga och som är uppräknade i motiveringen till 1 §.

Registerbyråerna ser till att uppgifterna registreras i befolkningsdatasystemet. De som är skyldiga att meddela uppgifter till befolkningsdatasystemet skall kunna göra det via datakommunikation eller på annat sätt på maskinspråk. För dataöverföring skall dock tillstånd krävas i varje enskilt fall. Registerbyrån beviljar tillstånd då anmälningarna gäller enbart byråns ämbetsdistrikt, och befolkningsregistercentralen då anmälningarna omfattar hela landet eller flera registerbyråers ämbetsdistrikt. Innan tillstånd beviljas skall befolkningsregistercentralen dock höra de registerbyråer vilkas ämbetsdistrikt berörs.

Det är viktigt att uppgifterna registreras snabbt för att de som använder systemet skall ha tillgång till så aktuella uppgifter som möjligt. För befolkningsregistercentralen och registerbyråerna stadgas i 3 mom. skyldighet att se till att uppgifterna utan dröjsmål registreras i befolkningsdatasystemet. Detta gäller registerbyråernas egna åligganden i samband med upprätthållandet av systemet samt handledning och övervakning av anmälningsförfarandet hos de myndigheter som avses i 2 mom.

En uppgift som registreras skall vara felfri. Om det finns grundad anledning att misstänka att en uppgift är felaktig får den inte registreras innan den tilläggsutredning som behövs har inhämtats om saken. Härvid tillämpas det allmänna stadgandet i 3 § personregisterlagen om den registeransvariges aktsamhetsplikt och stadgandet i 9 § om kontroll av att uppgifterna är riktiga.

9 §. *Finska medborgares anmälningsskyldighet.* Finska medborgare skall enligt 1 mom. på begäran ge de utredningar som behövs för kontrollen av de uppgifter som nämns i 4 §.

Det kan vara fråga om en förfrågan i ett enskilt fall eller en förfrågan som sänds till flera anmälningsskyldiga samtidigt. Genom kontrollerna försöker man utreda tillförlitligheten i synnerhet hos de uppgifter som inte fås från andra myndigheter. Sådana uppgifter gäller t.ex. modersmål, hemort och adress, vissa namnändringar samt yrke.

Finska medborgare skall enligt 2 mom. göra flyttningsanmälan för sig själv och för medflyttande familjemedlemmar till registerbyrån på den nya boningsorten, om vistelsen avses vara längre än en månad. Anmälningsskyldigheten gäller också alltid vid flyttning från en bostad till en annan i samma byggnad. Anmälan skall också göras då en tillfällig vistelse blir stadigvarande. Årligen görs ca 550 000 flyttningsanmälningar.

Någon flyttningsanmälan görs inte om orsaken till flyttningen är vård på sjukhus eller någon annan inrättning, avtjänande av straff i en anstalt, avtjänande av värnplikt eller semester i en fritidsbostad. Det är då inte fråga om flyttning enligt denna lag.

Närmare stadganden om flyttningsanmälningsförfarandet utfärdas genom förordning. Med familjemedlemmar avses make, sambo, barn samt släktingar i rätt upp- eller nedstigande led och syskon som bor i samma hushåll. Man har försökt göra anmälningsförfarandet så smidigt som möjligt.

För att undvika onödig byråkrati skall registerbyrån inom det egna ämbetsdistriktet kunna bevilja undantag från skyldigheten att göra flyttningsanmälan, om en person på grund av en arbetsuppgift eller någon annan därmed jämförbar orsak upprepade gånger måste byta bostad tillfälligt och registerbyrån känner till personens hemort samt adress.

Om utflyttningsanmälan, som skall göras då man flyttar utomlands, och om skyldighet att anmäla att en tillfällig vistelse utomlands blir stadigvarande stadgas i 3 mom. Utflyttningsanmälan skall göras om vistelsen avses vara längre än tre månader. För närvarande skall anmälan göras om vistelsen avses vara längre än en månad. Årligen görs ca 8 000 utflyttningsanmälningar.

10 §. *Utlämningsanskyldighet.* För utlämningar som vistas i Finland gäller i tillämpliga delar samma stadganden om anmälningsskyldighet som för finska medborgare.

En utlämning som flyttar till Finland skall göra flyttningsanmälan. Dessutom skall en

utlämning vars vistelse i Finland har avsetts vara eller har varat minst ett år, anmäla de uppgifter som stadgas i 4 §. Detta motsvarar stadgandena i utlänningslagen (378/91) om giltighetstiderna för uppehålls- och arbetstillstånd. En tillförlitlig utredning om personuppgifterna skall företas, eftersom de anses ha offentlig trovärdighet då de har tagits in i befolkningsdatasystemet.

11 §. *Anmälningsskyldighet vid flyttning mellan de nordiska länderna.* I paragrafen hänvisas till överenskommelsen mellan de nordiska länderna om folkbokföring vilken skall tillämpas då en person flyttar från Finland till Danmark, Island, Norge eller Sverige eller från något av dessa länder till Finland. Enligt den avgör inflyttningslandets registreringsmyndighet hemorten för en person som flyttat från ett annat avtalsslutande land. Härvid iakttas förfarandet med internordiskt flyttningsbetyg. Syftet med det är att säkerställa att ingen samtidigt registreras i flera avtalsländer och att ingen blir utan hemort då han flyttar från ett nordiskt land till ett annat. Överenskommelsen har ingåtts den 9 maj 1989 och den har trätt i kraft den 1 oktober 1990, då den tidigare, den 5 december 1968 ingångna överenskommelsen, upphörde att gälla.

12 §. *Vissa inrättnings- och socialnämndens anmälningsskyldighet.* Vissa inrättningar skall vara skyldiga att meddela de uppgifter om personer som vistas i dem som behövs för kontroll av hemorten. Registerbyrån kan på grundval av de uppgifter som den sålunda fått anteckna röstningsområde för personer som vistas i inrättningen och som saknar fast bostad och sända åt dem de meddelanden på kort som behövs i val och folkomröstningar. Anmälningsförfarandet behövs även vid registrering av invånarantalet och hemorten vid årsskiftet enligt 18 §.

Bl.a. sjukhus, omsorgshem, bostäder inom öppenvården samt fängelser och andra straffinrättningar är anmälningsskyldiga. Avsikten är att anmälan skall åsamka inrättningen så lite arbete som möjligt men ändå vara tillräcklig för upprätthållandet av befolkningsdatasystemet. Anmälan skall i regel göras inom januari. Anmälningsskyldigheten skall vara av samma omfattning som den är för närvarande enligt lagen om befolkningsböcker. Avsikten är emellertid att de lokala förhållandena skall beaktas bättre än för närvarande och registerbyrån skall därför kunna bestämma att upp-

gifterna skall lämnas även vid en annan tidpunkt än i januari.

De uppgifter som inrättningarna meddelar registerbyråerna skall på grund av deras känsliga natur inte få lämnas ut till andra än behöriga myndigheter. Om detta stadgas i 25 § som gäller de allmänna förutsättningarna för utlämnande av uppgifter.

I 2 mom. ingår ett stadgande om socialnämndens anmälningsskyldighet. Då ett barn har omhändertagits av socialnämnden har den rätt att besluta om frågor som ansluter sig till vårdnaden om barnet. Uppgifter om omhändertagande är därför nödvändiga i befolkningsdatasystemet. De registreras på grundval av socialnämndens anmälan. Föräldrarna kan med stöd av stadgandena i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/83) ingå ett avtal angående vårdnad om barn och umgängesrätt, som fastställs av socialnämnden. Socialnämnden skall anmäla de uppgifter i avtalet som skall föras in i befolkningsdatasystemet.

13 §. *Anmälningsskyldighet för ägare eller innehavare av byggnader och lägenheter.* Den anmälningsskyldighet som stadgas i paragrafen är av samma omfattning som den som för närvarande stadgas i lagen om befolkningsböcker. Ägaren eller innehavaren av en byggnad eller dennes företrädare skall med stöd av 1 mom. vara skyldig att se till att flyttningsskylten eller utflyttningsskylten för personer som bor i byggnaden tillställs registerbyrån. Närmare stadganden om hur anmälningarna skall tillställas registerbyrån utfärdas genom förordning.

Byggnadens ägare eller en företrädare för denne skall med stöd av 2 mom. lämna de uppgifter om byggnaden som skall registreras i befolkningsdatasystemet samt de uppgifter som behövs för kontrollen av dem och för uppgörandet av officiell statistik.

Lägenhetens ägare eller innehavare åläggs i 3 mom. att lämna de uppgifter om lägenheten som avses i 2 mom. Skyldigheten skall även gälla byggnadens ägare eller dennes företrädare.

I 4 mom. stadgas om de kommunala myndigheternas skyldighet att biträda vid anskaffandet av de uppgifter som avses i 2 och 3 mom., om de inte har fått från byggnadens eller lägenhetens ägare eller innehavare eller dennes företrädare. Skyldigheten är således subsidiär.

14 §. *Myndigheternas anmälningsskyldighet angående fastigheter, byggnader, lägenheter och byggande.* Kommunens skyldighet att anmäla uppgifter om byggande, byggnader och lägenheter för befolkningsdatasystemet och utarbetandet av officiell statistik kvarstår som tidigare.

Bland de statliga myndigheterna gäller skyldigheten att anmäla dessa uppgifter närmast den myndighet som upprätthåller fastighetsdatasystemet samt domstolsväsendet. Genom den anmälningsskyldighet som stadgas för andra statliga myndigheter skall det vara möjligt att minska privatpersonernas skyldighet. Det går snabbare och blir billigare att få vissa av de uppgifter som avses i stadgandet från myndigheterna på maskinspråk än genom att inhämta dem hos enskilda personer. Om myndigheternas anmälningsskyldighet och om hur den skall uppfyllas stadgas genom förordning.

4 kap. Hemort

Språkdräkten i stadgandena om bestämmande av hemorten har reviderats, men innehållsmässigt motsvarar de i huvudsak stadgandena i lagen om befolkningsböcker samt den praxis som utformats på grundval av dem. Hemorten för barn under 16 år skall med avvikelse från den gällande lagen dock kunna fastställas självständigt.

15 §. *Bestämmande av hemorten.* En person har hemort i den kommun där han har sin egentliga bostad och sitt egentliga hem, dvs. sitt egentliga bo och hemvist. Utgångspunkten är då att bostaden är en byggnad eller lägenhet som är godkänd att användas för boende. Det kan även vara fråga om bostadsrätt i ett servicehus eller en därmed jämförbar inrättning, om personen inte har någon annan bostad. Ett hotellrum som är reserverat för långvarigt bruk eller bostadsutrymmen i en annan härbärgeringsrörelse är inte ett i lagen avsett egentligt bo och hemvist. Som sådant kan i allmänhet inte anses en bostad som enbart är avsedd för fritidsbruk och inte heller ett sjukhus eller någon annan inrättning trots att vistelsen där skulle vara mycket långvarig.

Om en person har flera bostäder, är hans hemort främst där han tillsammans med sin maka och sina barn har gemensamt hem. Om

bostäderna är jämförbara i detta avseende eller någon gemensam bostad inte finns, har personen hemort i den kommun där han huvudsakligen vistas. Vid bestämmande av pensionärers och motsvarande persongruppers hemort är det avgörande var personen tillbringat största delen av året.

Om en person saknar egentligt bo och hemvist, anses han ha hemort i den kommun där han huvudsakligen vistas. Kriteriet på hemort är vanligen regelbunden övernattnings. Om det inte går att reda ut var personen vistas, bestäms hemorten på grundval av andra faktorer, t.ex. arbetsplatsen eller någon annan inkomstkälla.

I lagen om befolkningsböcker finns ett stadgande om hemorten för barn under 16 år. Eftersom barns hemort i allmänhet skall bestämmas enligt familjens, föräldrarnas eller någon annan vårdnadshavares hemort behövs inget specialstadgande. Om ett barn stadigvarande bor hos någon annan än den lagstadgade vårdnadshavaren, kan beslut om barnets hemort fattas enligt den rådande situationen. Detta skall vara möjligt t.ex. då ett barn bor hos sina far- eller morföräldrar medan föräldrarna stadigvarande vistas utomlands. Ett barns hemort kan bestämmas självständigt även när barnet har placerats i sina blivande adoptivföräldrars hem innan adoptionsförhållandet officiellt har fastställts.

Hemorten för en person som omhändertagits av socialnämnden bestäms dock med stöd av 3 mom. enligt vilken kommuns socialnämnd som har vidtagit åtgärder för omhändertagandet. Stadgandet motsvarar gällande lagstiftning och rättspraxis.

16 §. *Inflyttade utlänningars hemort.* En inflyttad utlänning skall anses ha hemort i Finland om hans vistelse här har varat eller avses vara minst ett år.

Med undantag för danska, isländska, norska och svenska medborgare påverkas registerbyråns avgörande om hemorten i praktiken av de uppehålls- och arbetstillstånd som de finska myndigheterna beviljat utlänningen och på basis av vilka det i praktiken är möjligt att utreda vistelsens längd. Den föreslagna tidsgränsen om ett år baserar sig på stadgandena i den gällande utlänningslagen. I vissa fall skall en utlänning emellertid kunna anses ha hemort i Finland, trots att han beviljats tillstånd för kortare tid än ett år. Utlänningen skall då ha kommit till landet i avsikt att stanna här.

Stadgandet kan tillämpas t.ex. på asylsökande samt personer som kommit till landet som turister och här ingått äktenskap.

17 §. *Oförändrad hemort.* I 1 mom. uppräknas sådana former av boende eller vistelse som inte påverkar en persons hemort. Dessa är tillfällig vistelse utomlands, vistelse till sjöss såsom besättningsmedlem, och tjänstgöring vid en finsk beskickning, om personen står i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande till finska staten. Vistelse på sjukhus eller andra vårdinrättningar påverkar inte hemorten, eftersom boendet i allmänhet utgör en del av vården eller omsorgen t.ex. i servicehus för handikappade, i verksamhetsenheter inom missbrukarvården, i barn- och ungdomsvårdsinrättningar samt i kommunal- och äldreomsorg. En persons hemort ändras i allmänhet inte då han kommer till en sådan vårdinrättning. Om en person bor på en anstalt utan att vara i omedelbart behov av vård, kan anstalten emellertid anses som personens fasta bostad. Avtjänande av värnplikten ändrar inte en persons hemort och inte heller avtjänande av straff i straffinrättning oberoende av straffets längd.

Hemorten ändras inte heller på grund av tillfällig frånvaro. Ett exempel på orsaker till tillfällig vistelse är studier enligt 2 mom. I regel ändras studenternas hemort inte under studietiden, eftersom de antas återvända till hemorten eller flytta till någon annan ort för arbete efter studierna. Studietiderna har emellertid förlängts framför allt vid högskolorna och hemorten ändras oftare än tidigare under studierna. Orsaken kan vara t.ex. att studenterna bildar familj eller får en fast arbetsplats på studieorten. Vistelse på grund av en kortvarig arbetsuppgift skall även anses tillfällig. Det kan vara fråga om arbete i någon annans tjänst eller självständig yrkesutövning. Medlemskap i riksdagen eller statsrådet eller något annat offentligt förtroendeuppdrag skall fortfarande vara sådana orsaker som i allmänhet inte gör att hemorten ändras. Som tillfällig anses även vistelse till följd av sjukdom eller någon annan orsak som kan jämföras med de uppräknade.

18 §. *Invånarantalet och hemorten vid årsskiftet.* I lagen om befolkningsböcker har invånarantalet den 1 januari använts för att konstatera folkmängden. Nu föreslås att en något noggrannare definition, situationen vid årsskiftet, tas i bruk. Då omfattar kommunens invånarantal inte de personer som har flyttat till kommunen den 1 januari eller de som är födda

nämnda dag. Genom att invånarantalet definieras på detta sätt tillämpas samma förfarande som statistikmyndigheterna tillämpar, vilket också motsvarar internationell praxis.

Målet är att de uppgifter om hemort och invånarantal vid årsskiftet som fås ur befolkningsdatasystemet så noga som möjligt skall motsvara den faktiska situationen. Å andra sidan borde användarna få dessa uppgifter så snabbt som möjligt. Tillräcklig noggrannhet och snabbhet uppnås då man beaktar de uppgifter som registrerats i befolkningsdatasystemet senast den 31 mars.

Från befolkningsdatasystemet fås vid behov också uppgifter om invånarantalet vid vilken annan tidpunkt som helst.

5 kap. Beslut om hemorten, delgivning och ändringssökande

I stadgandena om det förfarande som skall tillämpas då beslut om hemorten fattas och om systemet för delgivning och ändringssökande i anslutning därtill föreslås inga betydande ändringar jämfört med lagen om befolkningsböcker.

19 §. *Registerbyråns beslut om hemorten.* Stadganden om hemortsbeslut på grundval av flyttningsanmälan och utflyttningsanmälan finns i 1 mom. Då registerbyrån har fått en flyttningsanmälan eller en utflyttningsanmälan om flyttning någon annanstans än till de nordiska länderna, skall den utan dröjsmål besluta om en finsk medborgare som flyttar från landet fortfarande skall ha hemort i Finland eller om uppgifterna om en utlänning som flyttat från landet inte längre skall upprätthållas i befolkningsdatasystemet.

Registerbyrån skall skaffa tilläggsutredningar om en persons hemort, om fel eller brister som konstaterats i flyttningsanmälan kan vara av betydelse för bestämmande av hemorten eller om det finns skäl att misstro uppgifterna i flyttningsanmälan. I allmänhet fås denna utredning från den som saken gäller, men dessutom kan utlåtande begäras från registerbyrån på hans tidigare hemort.

Registerbyrån kan med stöd av 2 mom. fatta beslut om hemorten även då flyttningsanmälan har försummats. Den som saken gäller skall dock först uppmanas att fullgöra sin skyldighet inom utsatt tid. Samtidigt skall registerbyrån meddela att försummelsen inte hindrar att

saken avgörs. Utredning om hemorten skaffas då på det sätt som lagen om förvaltningsförfarande (598/82) förutsätter. Uppgifter begärs bl.a. från registerbyrån på den tidigare hemorten.

Det är inte alltid möjligt att sända en uppmaning åt en som har flyttat utomlands att han skall fullgöra sin anmälningsskyldighet, bl.a. på grund av bristfälliga näradressuppgifter. Av denna anledning föreslås i 3 mom. ett stadgande enligt vilket uppmaning av särskilda skäl inte behöver sändas. Registerbyrån kan också i detta fall avgöra saken, om den har en tillförlitlig utredning om att personen stadigvarande har bosatt sig utomlands.

Hemorten för den som stadigvarande vistas i Finland och som på grund av någon annan orsak än försummad flyttningsanmälan saknar hemort avgörs enligt 4 mom. av den registerbyrå inom vars område personen huvudsakligen vistas. Syftet med stadgandet är att se till att alla som stadigvarande vistas i Finland har en hemort samt de rättigheter och skyldigheter som ansluter sig därtill.

20 §. *Delgivning av beslut.* Registerbyråerna träffar årligen ett betydande antal avgöranden om hemort, dvs. ca 800 000. Delgivning till alla berörda parter skulle medföra ett mycket dyrt och invecklat system.

På samma sätt som för närvarande skall hemortsbeslutet delges officiellt endast då det avviker från flyttnings- eller utflyttningsanmälan eller då registerbyrån har fattat beslutet utan att trots uppmaning ha fått behörig anmälan. Det är närmast endast i dessa situationer som någon kan ha behov av att söka ändring. Till beslutet fogas en anvisning för rättelseyrkande där det anges hur den som saken gäller skall förfara om han vill att saken skall behandlas på nytt.

Det är inte ändamålsenligt att vid delgivningen använda mottagningsbevis eller stämningsdelgivning på det sätt som avses i 8 § lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/66). Hemortsbeslutet delges genom att det sänds per post. Tidpunkten för delfäendet bestäms så att adressaten anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter att registerbyrån postade det under den adress som han har uppgivit eller under den senaste adress som registerbyrån har uppgift om. Om postförsändelsen t.ex. har gått till fel adress eller om den har försvunnit kan en särskild utredning presenteras om tidpunkten för delfäendet.

21 §. *Rättelseyrkande.* I det första skedet sker ändringssökande i registerbyråns hemortsbeslut i form av rättelseyrkande som går till på samma sätt som enligt lagen om befolkningsböcker. Den som är missnöjd med beslutet skall skriftligen yrka att registerbyrån skall rätta det. Rättelseyrkandet skall framställas inom 30 dagar från delfäendet.

Rättelseyrkande skall enligt 1 mom. kunna framställas endast av den vars hemort beslutet gäller eller av hans lagliga ställföreträdare. Eftersom registerbyråns hemortsbeslut inte binder myndigheterna inom andra förvaltningsområden har de heller inget juridiskt behov av att kunna söka ändring. Det skulle vara svårt att förenhetliga systemen för beslutsfattande och ändringssökande med tanke på t.ex. tidpunkten för beslutsfattandet, fastställandet av vilka som är parter och de krav på snabbhet i ändringssökandet som ställs inom olika förvaltningsområden.

Den registerbyrå som behandlar rättelseyrkandet skall enligt 2 mom. begära utlåtande eller en annan utredning av den registerbyrå inom vars ämbetsdistrikt den som saken gäller tidigare har haft hemort. Det är inte nödvändigt att inhämta utredning om det är uppenbart att rättelseyrkandet inte leder till att hemorten ändras eller om det skall lämnas utan prövning.

22 §. *Besvär.* Det andra skedet vid ändringssökande är besvär hos den länsrätt till vars domkrets den registerbyrå hör som har meddelat beslutet med anledning av rättelseyrkandet. Besvärsrätt har enligt 1 mom. den vars hemort beslutet gäller. Ändring skall sökas inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. Vid besvär och ändringssökande tillämpas i övrigt stadgandena i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Det kan visa sig att en persons rätta hemort är en kommun inom något annat län än det där saken är anhängig i länsrätten. Sådana fall inträffar i praktiken i synnerhet då en ny utredning läggs fram i länsrätten. För undvikande av onödiga dröjsmål och merkostnader skall saken avgöras i den länsrätt där den har anhängiggjorts. Av denna anledning föreslås i 2 mom. ett stadgande om att länsrätten oberoende av framställda yrkanden kan besluta att en persons hemort är en kommun som hör till något annat län eller att en som flyttat från landet inte har hemort i Finland.

Länsrättens beslut kan med stöd av 3 mom.

överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Härvid iakttas vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden.

23 §. *Åtgärder förknippade med ändringssökande.* Att hemortsuppgifterna antecknas snabbt i befolkningsdatasystemet är nödvändigt av den anledningen att de statliga och kommunala myndigheterna samt många offentliga samfund i sin verksamhet behöver så aktuella uppgifter som möjligt om en persons hemort och adress. Möjligheten att snabbt utnyttja uppgifterna överensstämmer i allmänhet även med medborgarnas intresse eftersom de då inte själva behöver meddela adressändringar. Registerbyrån skall på grundval av sitt beslut om hemorten genast göra de anteckningar som behövs i befolkningsdatasystemet. Om utslaget har överklagats skall detta framgå av registeranteckningen.

Länsrätten och högsta förvaltningsdomstolen skall enligt 2 mom. vara skyldiga att sända en avskrift av sina utslag om hemort till den registerbyrå inom vars ämbetsdistrikt hemorten enligt utslaget finns, så att registerbyrån utan dröjsmål kan göra nödvändiga anteckningar i befolkningsdatasystemet på basis av utslaget.

6. kap. Handlingars offentlighet och utlämnande av uppgifter

Stadganden om förfarandet vid begäran om information, om förutsättningar för och beslut om utlämnande av uppgifter samt om sätten att lämna ut och använda uppgifter föreslås bli reviderade och kompletterade jämfört med lagen om befolkningsböcker. Avsikten med de föreslagna stadgandena är att se till att den registrerades integritet, intressen och rättigheter inte kränks grundlöst och att statens säkerhet inte äventyras.

Vars och ens rätt att granska de uppgifter som införts om honom i befolkningsdatasystemet samt de handlingar som ligger till grund för dem, bl.a. myndigheternas meddelanden, bestäms enligt stadgandena om kontroll av personuppgifter i 3 kap. personregisterlagen och stadgandena om part tillkommande rätt till handling i 3 a kap. lagen om allmänna handlingars offentlighet.

24 §. *Utredning om användningsändamålet och skyddet av uppgifter.* Befolkningsboksmyndigheten skall ha tillräcklig information om det ändamål för vilket uppgifterna skall användas.

Av denna orsak föreslås skyldighet för dem som utnyttjar datatjänsterna att ge en utredning om hur uppgifterna kommer att användas och om de omständigheter som ansluter sig till förutsättningarna för utlämnande av uppgifter. Uppmärksamhet skall i synnerhet fästas vid kommersiellt utnyttjande av uppgifterna. För avgörandet av om det finns förutsättningar att lämna ut uppgifterna skall vid behov krävas en utredning om det register till vilket de begärda uppgifterna kommer att fogas eller om det reklam- eller opinionsundersökningsmaterial som är avsett att sändas till målpersonerna. Ändamålet skall emellertid inte behöva uppges då man begär statistikuppgifter eller enstaka adressuppgifter, eftersom detta med beaktande av datasekretessynpunkterna inte skall vara nödvändigt och skulle föranleda onödig byråkrati. Den som begär uppgifter skall också förklara på vilket sätt han ämnar skydda uppgifterna om det är fråga om massutlämnande enligt personregisterlagen.

25 §. *Allmänna förutsättningar för utlämnande.* Ur befolkningsdatasystemet får med stöd av 1 mom. utlämnas endast de uppgifter som kan anses nödvändiga för det uppgivna ändamålet. Då förutsättningarna för utlämnande övervägs skall uppmärksamhet fästas inte bara vid ändamålet utan även vid antalet uppgifter och utlämningsättet.

Begränsningar i utlämnandet är särskilt viktiga vid kommersiellt utnyttjande, men även de uppgifter som lämnas till myndigheterna skall stå i rätt proportion till de behov som tjänsteåliggandena föranleder. För undvikande av dubbelregistrering och de missförhållanden som ansluter sig därtill skall inte heller myndigheterna utan särskild orsak få t.ex. fullständiga förteckningar över rikets befolkning.

Personbeteckningen utlämnas i princip endast då den är nödvändig för en tillförlitlig identifiering och ändamålet med uppgifterna, och då den som begär uppgifterna har eller kan ha den i sin besittning med stöd av personregisterlagen eller någon annan lag. I alla intyg gällande personer som ges ur befolkningsdatasystemet skall för säkrande av identifieringen utöver namnet finnas även personbeteckningen. När uppgifter lämnas ut till myndigheter och offentliga samfund är det i allmänhet ändamålsenligt att använda personbeteckningen som identifieringsuppgift. I övrig datatjänst är personbeteckningen i allmänhet inte nödvändig.

De uppgifter som nämns i 4 § 2 mom. om socialnämndens avgöranden om omhändertagande av barn, de uppgifter om röstberättigade som behövs för förrättande av val och folkomröstningar samt de uppgifter om medlemskap i kyrkosamfund eller registrerade religionssamfund som behövs för prövning av hinder mot äktenskap samt för vigsel får inte lämnas ut till andra än den som lämnat uppgifterna och till behöriga myndigheter. Detta skall dock inte gälla uppgifter om kyrklig befolkningsregistermyndighet. På motsvarande sätt kan de uppgifter om dem som vistas i någon inrättning vilka givits registerbyrån med stöd av 12 § 1 mom. för kontroll av hemorten lämnas ut endast till behöriga myndigheter.

Med stöd av 23 § personregisterlagen har den registrerade rätt att förbjuda den registeransvarige att använda eller lämna ut uppgifter om honom själv för direktreklam, telefonförsäljning och annan direkt marknadsföring, adress-tjänst samt marknads- och opinionsundersökningar. I 25 § 4 mom. i propositionen stadgas att en person utöver denna förbuds rätt har rätt att förbjuda att hans adressuppgifter lämnas ut per telefon för annat ändamål än för att användas av myndigheter. Det har ansetts nödvändigt med förbuds rätt inom den adress-tjänst som bedrivs per telefon, eftersom det inte kontrolleras för vilket ändamål adressuppgifterna används.

26 §. *Utlämnande av uppgifter till myndigheter.* Det huvudsakliga ändamålet med befolkningsdatasystemet är att det skall användas av myndigheterna. Uppgifter skall lämnas ut på ett så smidigt och ekonomiskt sätt som möjligt och samtidigt skall skyddet av uppgifterna beaktas tillräckligt. För att minska den byråkrati som drabbar medborgarna och även på grund av datasekretessynpunkter föreslås i 1 mom. ett stadgande om att uppgifter som skall användas i domstolar och enskilt förvaltningsförfarande i första hand skall inhämtas å tjänstens vägnar. Syftet med detta är att minska användningen av ämbetsbevis och därmed jämförbara handlingar. En person kan dock förhindra att uppgifter inhämtas å tjänstens vägnar och används vid domstol eller enskilt förvaltningsförfarande, varvid han själv skall lämna in ämbetsbevis eller andra tillförlitliga utredningar till myndigheten. I annat fall kan skyldighet att skaffa uppgifter komma i fråga endast av särskilda skäl.

De personuppgifter som använts i förvalt-

nings- eller domstolsförfarande framgår i allmänhet av beslutet eller motiveringen till det eller av den expedition som ges parterna. Vid behov kan de uppgifter som inhämtats för beslutsfattandet kontrolleras hos behörig myndighet.

Utlämnandet av uppgifter regleras även i de stadganden som gäller olika myndigheters verksamhet och som nämns ovan i motiveringen till 1 §.

Byggnads- och lägenhetsuppgifter får med undantag av identifieringsbeteckningarna för hemorten inte användas i beslutsfattande som gäller personer, eftersom de i fråga om noggrannhet inte kan jämföras med personuppgifterna. En del av uppgifterna är emellertid helt tillförlitliga och genom att använda dem kan man undvika onödig byråkrati när förvaltningsavgöranden träffas. Förutsättningen skall emellertid vara att personen i fråga får en utredning om hur uppgifterna använts. Det vore då fråga om en mera detaljerad utredningsskyldighet än vad som förutsätts vid användningen av personuppgifter.

27 §. *Annat utlämnande av uppgifter.* Till personer och sammanslutningar utlämnas enligt 1 mom. de uppgifter de behöver för att kunna sköta sina rättigheter och skyldigheter. Uppgifter skall även kunna utlämnas för direkt marknadsföring, opinions- och marknadsundersökningar, adresstjänst, åjourföring av kundregister, vetenskaplig forskning och andra därmed jämförbara ändamål med beaktande av de allmänna förutsättningar som stadgas för utlämnandet av uppgifter, begränsningarna gällande grunderna för stickprov samt de begränsningar som stadgas för massutlämnande och känsliga stickprov. Utöver de ändamål som nämns i lagen kan dessutom komma i fråga t.ex. uppgörandet av matriklar.

Vid regleringen av utlämnandet av uppgifter för reklam och direkt marknadsföring samt för andra kommersiella ändamål är en synpunkt att en ändamålsenlig tillgång till uppgifter från befolkningsdatasystemet kan minska behovet av stora kommersiella personregister. På detta sätt blir det lättare att hantera de risker som ansluter sig till datasekretessen. Med tanke på medborgarnas integritet och säkrandet av datasekretessen finns det inget hinder för att man försöker rikta reklam och direkt marknadsföring just till de personer som troligen är intresserade av saken. Det är i allmänhet fråga

om marknadsföring som ligger i både företagets och kundernas intresse.

Som grunder för stickprov på personuppgifter vid massutlämnande kan komma i fråga namn, minst sex veckors ålder, kön, modersmål, yrke, hemort och adress. I praktiken är namn och adress de viktigaste stickprovsgrunderna. De används bl.a. då man för undvikande av mångdubbla postförsändelser ur materialet avlägsnar sådana personers namn och adress som finns både i stickprov från befolkningsdatasystemet och i kundens eget register. Adressen används som grund för stickprov också då man vill rikta postningen endast till ett visst område. Dessutom vill man i allmänhet gruppera postningsmaterialet områdesvis för att underlätta postningen.

28 §. *Hur uppgifter lämnas ut.* Vid datatjänster som utnyttjas satsvis samt vid stickprov som bestäms enligt vissa urvalsgrunder ges uppgifterna i allmänhet med hjälp av datakommunikation, på magnetband eller disketter. Uppgifter skall också kunna lämnas även i form av handlingar eller i annan skriftlig form. Datatjänster kan utnyttjas genom direktanslutning via dataterminal eller en för ändamålet lämplig servicetelefon. Vid utlämnandet av andra uppgifter än adressuppgifter kommer emellertid endast sådana säkrade telefonförbindelser i fråga vilka kan användas av kunder som fått behövligt tillstånd.

Det är inte alltid nödvändigt att utarbeta särskilda program för utplockning och utmatning av uppgifter för varje kund. Myndigheter och andra kunder som sköter samma slags uppgifter kan i de flesta fall på grundval av informationsbehoven indelas i större grupper för vilka informationsförsörjningen tekniskt ordnas på samma sätt.

Befolkningsdatasystemets satsvisa service skall vid behov stå till kundernas förfogande flera gånger i veckan. Det skall vara möjligt att använda uppgifterna med hjälp av direktanslutning alla dagar och tider på dygnet. Dessa användningsformer förutsätter emellertid att behandlingen förenklas betydligt samt effektivt skydd av datasystemen och maskinvaran, frågor som måste lösas särskilt från fall till fall.

Folkbokföringshandlingarna kan enligt 2 mom. studeras med myndighetens tillstånd och under dess övervakning för tjänsteåligganden eller vetenskapligt arbete och andra därmed jämförbara ändamål, t.ex. släktforskning. Eftersom utomstående vistelse i registermyndig-

hetens lokaler kan vara förknippad med data-sekretessrisker skall tillståndet inte utsträckas t.ex. till marknadsförings-, opinions- eller andra undersökningar som företas i kommersiellt syfte.

29 §. *Förutsättningar för massutlämnande och känsliga stickprov.* I befolkningsdatalagen intas ett specialstadgande om massutlämnande av uppgifter och känsliga stickprov ur befolkningsdatasystemet.

Enligt 1 mom. 1 punkten skall den myndighet som fattar beslut om att uppgifter skall utlämnas undersöka huruvida uppgifterna till alla delar är sådana att mottagaren har rätt att föra in dem i ett personregister. Härvid bör man beakta bl.a. anknytnings- och relevanskraven i 5 § personregisterlagen och de kompletterande stadgandena i personregisterförordningen (476/87). Trots att mottagaren skulle ha rätt att föra in de begärda uppgifterna i ett personregister, skall en förutsättning för massutlämnande och känsliga stickprov dessutom vara att utlämnandet och användningen av personuppgifterna inte äventyrar den registrerades integritetsskydd, intressen och rättigheter eller statens säkerhet.

Enligt 1 mom. 2 punkten skall massutlämnande av uppgifter eller utlämnande av uppgifter på basis av känsliga stickprov vara tillåtet även då särskilda stadganden om utlämnande av uppgifter finns på något annat ställe i lag.

I egenskap av specialstadgande åsidosätter stadgandet 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet, där det fastställs i vilka fall personuppgifter kan lämnas ut ur myndigheternas register i form av massutlämnande eller känsliga stickprov. Den viktigaste skillnaden mellan förslaget och 18 a § lagen om allmänna handlingars offentlighet är den att befolkningsuppgifter kan enligt förslaget utlämnas i större omfattning än vad som är möjligt enligt lagen om allmänna handlingars offentlighet. Med stöd av det föreslagna stadgandet skall massutlämnande och utlämnande som baserar sig på känsliga stickprov vara möjligt under de förutsättningar som stadgas i lagen oberoende av vilket ändamål uppgifterna används för.

I de fall då sökanden enligt personregisterlagen inte har rätt att föra in de uppgifter som lämnas ut i ett personregister, skall i enskilda fall massutlämnande eller utlämnande som baserar sig på känsliga stickprov vara möjligt, om datasekretessnämnden har gett undantags-

tillstånd till det. Tillstånd skall kunna beviljas om ärendenas administrativa eller annan behandling kan förenklas betydligt på detta sätt. Det kan vara fråga om att rationalisera myndigheternas eller t.ex. bankernas eller försäkringsanstaltens funktioner. En ytterligare förutsättning är emellertid att man kan förhindra att den registrerades integritet samt hans intressen och rättigheter och statens säkerhet äventyras. Även då de stadgade förutsättningarna uppfylls skall beviljandet av undantagstillstånd vara beroende av datasekretessnämndens prövning.

I lagförslaget finns inget stadgande om någon skyldighet att höra dataombudsmannen i samband med utlämnandet av uppgifter. För att åstadkomma en enhetlig praxis vore det dock motiverat att registermyndigheterna skulle stå i kontakt med dataombudsmannens byrå i synnerhet då det är fråga om sådant utlämnande av befolkningsuppgifter som sker på basis av 1 mom. 1 punkten och som omfattar uppgifter från ett område som är större än en kommun.

30 §. *Användning av utlämnade uppgifter.* Avsikten är med stöd av 25 § 1 mom. att de uppgifter som konstateras vara nödvändiga för det uppgivna ändamålet lämnas ut ur befolkningsdatasystemet så noggrannt avgränsade som möjligt. En annorlunda användning av uppgifterna kan äventyra datasekretessen och medborgarnas integritetsskydd. Uppgifter som lämnats för ett visst ändamål är inte heller alltid tillräckliga för att användas i andra sammanhang. Av dessa orsaker föreslås att det skall vara förbjudet att använda uppgifterna för andra ändamål än det uppgivna.

Vidareöverlåtelse av ämbetsbevis och motsvarande intyg rörande privatpersoner som lämnas ur befolkningsdatasystemet samt av adressuppgifter som lämnas som telefonservice begränsas inte. Eftersom det i intyget alltid nämns för vilket ändamål det har getts, är möjligheten till missbruk ringa. Å andra sidan är det i dessa fall nästan omöjligt att övervaka att intygen inte ges vidare.

31 §. *Myndighet som fattar beslut om utlämnande av uppgifter.* Avsikten är att befolkningsregistercentralen lämnar ut uppgifter då det är fråga om riksomfattande uppgifter eller uppgifter från flera registerbyråers ämbetsdistrikt. Utlämnandet omfattar härvid i allmänhet stora uppgiftsmängder. Befolkningsregistercentralen skall också besluta om utlämnande av uppgif-

ter, närmast ämbetsbevis, ur registrerade religionssamfundets medlemsförteckningsarkiv som den uppbevarar. Detta arkiv överläts till befolkningsregistercentralen då de registrerade religionssamfundens ställning som folkbokföringsmyndigheter upphörde vid ingången av 1971. Befolkningsregistercentralen skall också besluta om tillstånd att studera handlingar och annat folkbokföringsmaterial som den förfogar över. Likaså fattar den beslut om utlämnande av uppgifter till utlandet då det inte är fråga om en enstaka uppgift, ett enstaka intyg eller en annan enstaka handling.

I andra fall fattar registerbyråerna beslut om utlämnande av uppgifter. De lämnar ur befolkningsdatasystemet uppgifter om det egna ämbetsdistriktets befolkning, fastigheter samt byggnader och lägenheter. De lämnar dessutom enstaka uppgifter om hela landets befolkning, fastigheter och byggnader, och ämbetsbevis och hemortsintyg kan alltså i många fall fås från vilken registerbyrå som helst. Dessutom beviljar registerbyrån tillstånd att studera befolkningsuppgifterna.

32 §. *Beslut om utlämnande av uppgifter.* Utlämnande av uppgifter via datakommunikation eller annars på maskinspråk förutsätter alltid ett skriftligt beslut, likaså massutlämnande och känsliga stickprov. Av praktiska skäl behövs inte något skriftligt beslut då sedvanliga intyg eller därmed jämförbara handlingar utges. Också då små uppgiftsmängder lämnas ut borde dock t.ex. faktureringsanteckningarna göras så att det senare skall vara möjligt att utreda vem som fått uppgifterna. Till beslutet skall fogas nödvändiga anvisningar om hur uppgifterna skall användas och skyddas.

33 §. *Överklagande av beslut om utlämnande av uppgifter.* I registerbyråernas och befolkningsregistercentralens beslut om utlämnande av uppgifter söks ändring på det sätt som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden. Registerbyråns beslut överklagas i första hand hos länsrätten och därefter hos högsta förvaltningsdomstolen. Befolkningsregistercentralens beslut överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

7 kap. Avgifter

34 §. *Avgifter för datatjänst.* För befolkningsdatasystemets datatjänst uppbärs enligt 1 mom.

avgifter i enlighet med de grunder som stadgas i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92).

Med stöd av de allmänna grunder som stadgas i lagen om grunderna för avgifter till staten kan det bestämmas att en avgift uppbärs till ett lägre belopp än prestationens självkostnadsvärde eller att den inte alls skall uppbäras. I den föreslagna lagen stadgas dessutom att avgiften för datatjänst fastställs till ett lägre belopp än prestationens självkostnadsvärde då den som får uppgiften i betydande mån deltar i upprätthållandet av befolkningsuppgifterna. Sådana instanser är bl.a. kommunerna och den evangelisk-lutherska kyrkans samt ortodoxa kyrkosamfundets myndigheter.

8 kap. Sekretess- och straffstadganden

35 §. *Tystnadsplikt.* Skyldigheten att inte utan tillåtelse röja uppgifter som fåtts ur befolkningsdatasystemet eller handlingar som ansluter sig därtill gäller de personer i tjänste- och arbetsavtalsförhållande som deltar i upprätthållandet av systemet samt dem som har fått ett uppdrag att utföra samt sakkunniga. Tystnadsplikten gäller likaså dem som studerar uppgifter med stöd av 28 § 2 mom. samt ägaren till en byggnad eller dennes företrädare då han hanterar flyttnings- och utflyttningsanmälningar.

36 §. *Folkbokföringsförseelse.* Försummad anmälningsskyldighet kan enligt 1 mom. följas av bötesstraff. Denna folkbokföringsförseelse kan dock vara så ringa att det vore oskäligt att ådöma straff. Man kan i sådana fall avstå från att göra anmälan, väcka åtal eller ådöma straff, på samma sätt som då en person på uppmaning har fullgjort sin skyldighet.

37 §. *Brott mot tystnadsplikt gällande befolkningsuppgifter.* Den som i strid med 35 § för utomstående har röjt uppgifter ur befolkningsdatasystemet skall för brott mot tystnadsplikten dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte gärningen skall bestraffas strängare med stöd av någon annan lag, t.ex. strafflagen. På tjänstemän och offentligt anställda arbetstagare tillämpas stadgandena i 40 kap. 5 § strafflagen.

9 kap. Särskilda stadganden

38 §. *De kyrkliga myndigheternas befolk-*

ningsregisteruppgifter. Den evangelisk-lutherska kyrkan och ortodoxa kyrkosamfundet skall tills vidare fungera som myndigheter som upprätthåller befolkningsregister och således även befolkningsdatasystemet. De för kyrkligt befolkningsregister över sina församlingsmedlemmar. Denna uppgift styrs förutom av de stadganden som gäller kyrkosamfundet i fråga även i tillämpliga delar av stadgandena i 4—7, 24—30, 32, 35—37 och 43 §§ i denna lag. De kyrkliga myndigheternas befogenhet bestäms enligt var en person har hemort, om inte något annat stadgas särskilt. Församlingarna skall kunna utnyttja befolkningsregistersystemet i sin egen registerföring. Dessutom skall de med registerbyråns tillstånd kunna föra in uppgifter i befolkningsdatasystemet, om de har tekniska förutsättningar för detta.

De kyrkliga myndigheter som för befolkningsregister kan utnyttja befolkningsdatasystemet t.ex. då de utfärdar ämbetsbevis.

39 §. *Överklagande av kyrkliga myndigheters beslut.* Om en person anser ett avgörande som träffats av den evangelisk-lutherska kyrkans eller ortodoxa kyrkosamfundets myndigheter och som ansluter sig till befolkningsregisterföringen och som gäller hans enskilda rätt är felaktigt, kan han skriftligen yrka på rättelse. Rättelseyrkandet skall framställas till den myndighet som har avgjort ärendet. Om rättelseyrkandet förkastas eller lämnas utan prövning, skall den kyrkliga myndigheten hänskjuta saken till registerbyrån inom två veckor efter att rättelseyrkandet inkom.

Rättelseyrkandet behandlas enligt 2 mom. av den registerbyrå inom vars ämbetsdistrikt den som har framställt rättelseyrkandet har eller senast har haft hemort. Om personen aldrig har haft hemort i Finland, behandlas saken av registerbyrån i Helsingfors härad. På detta sätt förfars även då personens senaste hemort i Finland har varit på det område som avträtts.

Angående sökande av ändring i registerbyråns och länsrättens beslut skall i tillämpliga delar gälla vad som stadgas i 22 §.

År 1990 yrkades i 17 fall på rättelse hos registerbyrån i de kyrkliga befolkningsregistermyndigheternas avgöranden.

40 §. *Underhållskostnader.* De kostnader som föranleds av upprätthållandet av befolkningsdatasystemet, med undantag av de kostnader som åsamkas den evangelisk-lutherska kyrkan och ortodoxa kyrkosamfundet samt kommu-

nerna, betalas av statens medel. Dessa kostnader uppgick 1991 till sammanlagt ca 160 milj. mk.

41 §. *Närmare stadganden.* Närmare stadganden om verkställigheten av lagen utfärdas genom befolkningsdataförordningen.

10 kap. Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

42 §. *Ikraftträdande.* Lagen avses träda i kraft ungefär sex månader efter att den har antagits. Genom den upphävs lagen av 1969 om befolkningsböcker.

43 §. *Övergångsstadganden.* De uppgifter som inte har registrerats på maskinspråk bevaras i de befolkningsböcker jämte handlingar som avses i lagen om befolkningsböcker. Dessa är mantalslängden, hemortsregistret och befolkningsregistret. Om utlämnande av uppgifter beslutar i dessa fall den myndighet som förfogar över handlingen, dvs. befolkningsregistercentralen, registerbyrån, den som för kyrkligt befolkningsregister eller arkivmyndigheten. Vid utlämnandet av uppgifter iaktas i tillämpliga delar stadgandena i denna lag om förutsättningarna för utlämnande, utlämningsätten, användningen av utlämnade uppgifter, beslutsfattande och sökande av ändring. Uppgifter som ingår i befolkningsböckerna och de handlingar som hör till dem och som enligt 6 § personregisterlagen skall anses känsliga får inte utlämnas till andra än behörig myndighet. En uppgift i befolkningsböckerna skall dock vara offentlig då 25 år har förflutit från personens död.

I samband med upphävandet av lagen om befolkningsböcker har det inte ansetts nödvändigt att ändra de stadganden i andra lagar och förordningar som innehåller hänvisningar till lagen om befolkningsböcker, utan härvid iaktas enligt 2 mom. i tillämpliga delar lagen om befolkningsdatasystemet. Det är ändamålsenligt att ändra hänvisningsstadgandena i det sammanhanget då lagstiftningen ändras på grund av att folkbokföringsuppgifterna övertas av staten.

I flera stadganden hänvisas till hemorten den första dagen i mantalskrivningsmånaden eller den första januari liksom till det mantalsskrivna invånarantalet eller invånarantalet den första januari som grund för bestämmande av en rättighet eller skyldighet. I dessa fall tillämpas stadgandena i 18 §. I detta skede är det inte

ändamålsenligt att ändra hänvisningsstadgandena, eftersom avsikten är att revidera hemortslagstiftningen i sin helhet inom den närmaste framtiden.

1.2. Lagen om folkbokföringsförvaltningen

De ändringar som föreslås i lagen om folkbokföringsförvaltningen föranleds av upphävandet av lagen om befolkningsböcker samt av att formuleringarna samt de använda begreppen i den föreslagna befolkningsdatalagen och lagen om folkbokföringsförvaltningen förenhetligas.

1 och 8 §§. Formuleringarna i 1 § 1 mom. och 8 § föreslås bli ändrade så att i stället för folkbokföringen används begreppet befolkningsdatasystemet, på samma sätt som i den föreslagna befolkningsdatalagen.

3 §. Befolkningsregistercentralen skall på samma sätt som enligt det nuvarande stadgandet ha till uppgift att som centralmyndighet utveckla, leda och övervaka systemet. Om befolkningsregistercentralens övriga uppgifter stadgas det skilt. Enligt 2 § befolkningsdatalagen skall befolkningsregistercentralen ansvara för att befolkningsdatasystemet fungerar. I befolkningsdatalagen föreslås också stadganden om uppgifter som hänför sig till kontroll och utlämnande av uppgifter.

4 §. I stadgandet hänvisas till lagen om befolkningsböcker där det stadgas om registerbyråernas uppgifter i anslutning till folkbokför-

ringen. I stadgandet föreslås en sådan ändring att där hänvisas till befolkningsdatalagens stadganden beträffande registerbyråernas uppgifter i anslutning till befolkningsdatasystemet.

5 §. Registerbyråns ämbetsdistrikt bestäms av inrikesministeriet. Enligt den nuvarande lagen är ämbetsdistriktet häradet. Inom folkbokföringsförvaltningen frångår man i detta skede häradsindelningen, eftersom den i enlighet med lagen om grunderna för utvecklande av den statliga lokalförvaltningen (126/92) tas i bruk i större omfattning för den statliga lokalförvaltningen.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Med stöd av den föreslagna befolkningsdatalagen ges en förordning. Ett utkast till förordning om befolkningsdatasystemet tillställs riksdagen senare för att användas i samband med behandlingen av propositionen.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft ungefär sex månader efter att de har antagits. Åtgärder som verkställigheten av lagarna förutsätter får dock vidtas innan de träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Befolkningsdatalag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Tillämpningsområde

Befolkningsuppgifter inhämtas, registreras och utlämnas på det sätt som stadgas i denna lag. Om anmälning av uppgifter till befolkningsdatasystemet, om utlämnande av uppgifter och om datasekretess gäller dessutom vad som stadgas särskilt.

Lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51) tillämpas på befolkningsdatasystemet endast till den del som det är fråga om part tillkommande rätt till handling.

2 §

Befolkningsdatasystemet

Befolkningsdatasystemet är ett enhetligt datasystem som upprätthålls med hjälp av automatisk databehandling och som bildas av regionala register.

Varje registerbyrå ansvarar för det egna ämbetsdistriktets registeruppgifter och för upprätthållandet av dem.

Befolkningsregistercentralen ansvarar för befolkningsdatasystemets allmänna funktionsduglighet och för registerfunktionernas enhetlighet.

3 §

Ändamålet med befolkningsuppgifterna

Befolkningsdatasystemets personuppgifter upprätthålls för identifiering av personer och för utredande av deras person- och familjerättsliga ställning samt rättshandlingsförmåga. Fastighets-, byggnads- och lägenhetsuppgifterna upprätthålls för identifiering av hemorten och för utredande av byggnaders och lägenheters tekniska egenskaper.

Avsikten är att uppgifterna skall användas i domstolsförfarande, administrativt beslutsfattande, vetenskaplig forskning, uppgörande av statistik, åjourföring av kundregister, opinions- och marknadsundersökningar, direkt marknadsföring samt annan adresstjänst. Byggnads-

och lägenhetsuppgifter får dock endast under de förutsättningar som stadgas i denna lag användas i beslutsfattande som gäller personer.

2 kap.

Uppgifter i befolkningsdatasystemet

4 §

Personuppgifter som registreras i befolkningsdatasystemet

Om finska medborgare registreras på det sätt som närmare stadgas genom förordning

1) som identifieringsuppgifter för personer personbeteckning, namn, adress och hemort samt sådana uppgifter om fastigheter, byggnader och lägenheter som identifierar hemorten,

2) sådana uppgifter om föräldrar, äktenskap, make och barn som anger den familjerättsliga ställningen,

3) uppgifter om medborgarskap, rättshandlingsförmåga och dödstid, samt

4) de uppgifter som personen lämnat om modersmål, yrke och om begränsningar gällande utlämnandet av uppgifterna.

För behöriga myndigheters bruk registreras dessutom

1) uppgifter om socialnämndens avgöranden om omhändertagande av barn,

2) sådana uppgifter om röstberättigade som behövs för val och folkomröstningar, samt

3) sådana uppgifter om medlemskap i kyrkosamfund eller registrerat religionssamfund som behövs för prövning av hinder mot äktenskap och för vigsel.

Om en utlänning kan registreras de uppgifter som avses i 1 och 2 mom., om det är behövligt på grund av boende eller arbete i Finland, för uppfyllande av förpliktelserna i någon internationell konvention som är bindande för Finland eller av något annat särskilt skäl. En förutsättning för registrering av uppgifterna är att det finns en tillförlitlig utredning om dem. Uppgifter registreras dock inte om en utlänning som är

1) anställd hos en främmande stats diploma-

tiska eller annan beskickning i Finland eller vid ett konsulat som förestås av en utsänd konsul,

2) anställd hos Förenta Nationerna, någon av dess specialorganisationer eller någon annan internationell organisation som kan jämställas därmed, eller

3) familjemedlem till en person som nämns i 1 eller 2 punkten eller i hans privata tjänst, om inte registerbyrån av särskilda skäl bestämmer något annat.

5 §

Andra uppgifter som registreras i befolkningsdatasystemet

Angående de uppgifter om fastigheter, byggnader och lägenheter som skall registreras i befolkningsdatasystemet stadgas genom förordning.

I befolkningsdatasystemet kan göras sådana inskrivningsanteckningar som behövs vid registerföringen samt sådana kundanteckningar som behövs i samband med datatjänster.

6 §

Kontroll av uppgifterna

Personuppgifterna anses vara en tillförlitlig utredning om en person och hans familjerättsliga ställning, om inte något annat visas.

Registerbyrån skall kontrollera uppgifterna regelbundet för att säkerställa deras tillförlitlighet. Befolkningsregistercentralen beslutar om omfattande kontroller som medför särskilda kostnader efter att ha hört registerbyråerna.

Tidpunkten för och omfattningen av kontrollerna samt vilka uppgifter som skall kontrolleras skall bestämmas så att uppgifterna blir kontrollerade till behövliga delar åtminstone en gång på tio år.

7 §

Arkivering av förändrade uppgifter

Då uppgifter i befolkningsdatasystemet har förändrats skall de tidigare uppgifterna förvaras arkiverade skilt för sig, om de inte behöver användas regelbundet. En uppgift om omhändertagande av barn skall dock omedelbart avföras ur befolkningsdatasystemet efter att omhändertagandet har upphört.

3 kap.

Anmälningsskyldighet och registrering av uppgifter

8 §

Anmälning och registrering av uppgifter

Om anmälning till befolkningsdatasystemet av de uppgifter som stadgas i 4 och 5 §§ och om anmälning av ändringar i dem gäller vad som stadgas särskilt och nedan.

Uppgifterna kan även anmälas för registrering via datakommunikation eller i annan maskinläsbar form. Tillstånd till detta beviljas den anmälningsskyldige av en registerbyrå om anmälningarna begränsar sig till uppgifter från dess ämbetsdistrikt, och i annat fall av befolkningsregistercentralen sedan denna har hört de registerbyråer som saken gäller.

Registerbyråerna och befolkningsregistercentralen skall se till att uppgifterna registreras i befolkningsdatasystemet utan oskäligt dröjsmål.

9 §

Finska medborgares anmälningsskyldighet

Finska medborgare skall på begäran lämna de utredningar som behövs för kontroll av de uppgifter som nämns i 4 §.

Den som flyttar skall för sig och för de familjemedlemmar som flyttar med honom göra flyttningsanmälan till registerbyrån på den nya boningsorten på det sätt som närmare stadgas genom förordning. Flyttningsanmälan skall göras om vistelsen avses vara längre än en månad och också i det fall att en tillfällig vistelse på boningsorten blir stadigvarande. En registerbyrå kan inom det egna ämbetsdistriktet bevilja undantag från skyldigheten att göra flyttningsanmälan, om en person på grund av en arbetsuppgift eller någon annan därmed jämförbar orsak blir tvungen att upprepade gånger tillfälligt byta bostad och registerbyrån känner till personens hemort och adress.

Den som flyttar från Finland skall för sig själv och för de familjemedlemmar som flyttar med honom göra utflyttningsanmälan på det sätt som närmare stadgas genom förordning. Anmälan görs till den registerbyrå inom vars ämbetsdistrikt personen har sin hemort. Anmälan skall göras om vistelsen utomlands avses

vara längre än tre månader och också i det fall att en tillfällig vistelse utomlands blir stadigvarande.

10 §

Utlänningars anmälningsskyldighet

Om utlänningars anmälningsskyldighet gäller i tillämpliga delar vad 9 § stadgar om finska medborgares anmälningsskyldighet.

En utlänning vars vistelse i Finland avses vara eller har varat minst ett år skall dessutom anmäla de uppgifter som stadgas i 4 §. Han skall förete en tillförlitlig utredning om de uppgifter som han anmäler till befolkningsdatasystemet.

11 §

Anmälningsskyldighet vid flyttning mellan de nordiska länderna

Då någon flyttar från Finland till Danmark, Island, Norge eller Sverige eller från dessa länder till Finland, iakttas jämte denna lag överenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om folkbokföring (FördrS 49/90).

12 §

Vissa inrättnings- och socialnämndens anmälningsskyldighet

Vårdinrättningar och straffanstalter skall i januari för kontroll av de intagnas hemort göra en anmälan till registerbyrån om dem som vid anmälningstidpunkten har varit intagna längre än tre månader. Registerbyrån kan även bestämma en annan tidpunkt för anmälan av uppgifterna.

Socialnämnden skall anmäla omhändertagande av barn och de avtal angående vårdnad om barn som nämnden har fastställt.

13 §

Anmälningsskyldighet för ägare eller innehavare av byggnader och lägenheter

Ägaren eller innehavaren av en byggnad eller dennes företrädare skall se till att de anmälningar som avses i 9 § och 10 § 1 mom. beträffande dem som bor i byggnaden tillställs registerbyrån.

Byggnadens ägare eller dennes företrädare skall lämna de uppgifter om byggnaden som

skall registreras i befolkningsdatasystemet samt de uppgifter som behövs för kontrollen av dem och för uppgörandet av officiell statistik.

Ägaren eller innehavaren av en lägenhet skall lämna de uppgifter om lägenheten som avses i 2 mom. Även byggnadens ägare eller dennes företrädare är skyldig att vid behov lämna uppgifterna.

De kommunala myndigheterna är skyldiga att biträda vid anskaffandet av de uppgifter som nämns i 2 och 3 mom., om de inte har fått av byggnadens eller lägenhetens ägare eller innehavare eller dennes företrädare.

14 §

Myndigheternas anmälningsskyldighet angående fastigheter, byggnader, lägenheter och byggande

Kommunen är skyldig att anmäla de uppgifter om byggande samt byggnader och lägenheter som behövs för befolkningsdatasystemet samt för utarbetandet av den officiella statistiken, på det sätt som närmare stadgas genom förordning.

Om skyldighet för den myndighet som upprätthåller fastighetsdatasystemet och för andra statliga myndigheter samt domstolar att anmäla uppgifter om fastigheter, byggnader eller lägenheter stadgas närmare genom förordning.

4 kap.

Hemort

15 §

Bestämmande av hemorten

En person har med de undantag som stadgas nedan hemort i den kommun där han vid var tidpunkt har sitt egentliga bo och hemvist. Har någon flera bostäder, är hans egentliga bo och hemvist där han har gemensam bostad med sin maka och sina barn. Om bostäderna i detta hänseende är jämställbara eller om något gemensamt hem inte finns, är hemorten i den kommun där han huvudsakligen vistas.

Har en person inte något egentligt bo och hemvist i någon kommun, har han hemort i den kommun där han huvudsakligen vistas. Om detta inte kan utredas, är hemorten i den kommun till vars befolkning han på grund av arbete, inkomster eller andra förhållanden anses höra eller senast har hört.

Den som har omhändertagits av socialnämnden

den har hemort i den kommun vars socialnämnd har fattat beslut om denna åtgärd.

16 §

Inflyttade utlänningars hemort

En inflyttad utlänning har hemort i Finland, om vistelsen avses vara eller har varat minst ett år. Av särskilda skäl kan en utlänning anses ha hemort i Finland även på grundval av en vistelse som är kortare än ett år. Hemorten bestäms i övrigt på det sätt som stadgas i detta kapitel.

17 §

Oförändrad hemort

En persons hemort ändras inte av den anledningen att han

- 1) vistas tillfälligt utomlands,
- 2) är till sjöss såsom besättningsmedlem,
- 3) står i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande till finska staten och är anställd inom utlandsrepresentationen,
- 4) vårdas på sjukhus eller någon annan därmed jämförbar inrättning,
- 5) avtjänar sin värnplikt, eller
- 6) avtjänar straff i en anstalt.

En persons hemort ändras inte heller av den anledningen att han tillfälligt är borta från hemorten på grund av studier, sjukdom, medlemskap i riksdagen eller statsrådet eller något annat offentligt förtroendeuppdrag, ett kortvarigt arbetsförhållande eller någon annan härmed jämförbar tillfällig vistelse.

18 §

Invånarantalet och hemorten vid årsskiftet

I befolkningsdatasystemet intas uppgifter om kommunens invånarantal vid årsskiftet och den kommun där en person vid denna tid hade sin hemort enligt denna lag. Härvid beaktas de uppgifter som registrerats i befolkningsdatasystemet senast den 31 mars det år som är i fråga.

5 kap.

Beslut om hemorten, delgivning och ändringssökande

19 §

Registerbyråns beslut om hemorten

Då registerbyrån har fått en flyttningsanmä-

lan skall den utan dröjsmål fatta beslut om hemorten. Då registerbyrån har mottagit en utflyttningsanmälan om flyttning någon annanstans än till ett nordiskt land, skall den utan dröjsmål besluta om den som flyttar fortfarande har hemort i Finland eller om uppgifterna för en utlänning som flyttat från landet inte längre skall upprätthållas.

Har någon försummat att göra flyttningsanmälan eller utflyttningsanmälan, skall den registerbyrå som anser att han har flyttat till dess ämbetsdistrikt, eller inom vars ämbetsdistrikt den som har flyttat utomlands har haft sin hemort, uppmana honom att inom utsatt tid fullgöra sin anmälningsskyldighet och samtidigt meddela honom att försummelsen inte utgör något hinder för att ärendet avgörs. Sedan tiden löpt ut skall registerbyrån utan dröjsmål fatta beslut i saken.

Av särskilda skäl kan registerbyrån underlåta att ge uppmaning att göra utflyttningsanmälan. Registerbyrån kan då avgöra ärendet, om den har en tillförlitlig utredning om att den anmälningsskyldige stadigvarande har bosatt sig utomlands.

Om en person av något annat skäl än det som nämns i 2 mom. inte har hemort i någon kommun, skall den registerbyrå inom vars ämbetsdistrikt personen huvudsakligen vistas fatta beslut om hemorten.

20 §

Delgivning av beslut

Registerbyrån skall delge den anmälningsskyldige beslutet om hans hemort, om det inte stämmer överens med flyttningsanmälan eller utflyttningsanmälan eller om registerbyrån har fattat beslutet på någon annan grund än flyttningsanmälan. Till beslutet skall fogas anvisningar om rättelseyrkande.

Om det inte visas något annat, anses adressaten ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter att det postades under den adress som han har uppgivit eller under den senaste adress som registerbyrån har uppgift om.

21 §

Rättelseyrkande

Den vars hemort beslutet gäller får skriftligen yrka på rättelse hos den registerbyrå som fattat beslutet. Rättelseyrkandet skall framställas inom 30 dagar från delfäendet.

Om rättelseyrkandet inte genast lämnas utan prövning eller förkastas såsom uppenbart obefogat, skall registerbyrån inhämta utlåtande eller annan utredning från den registerbyrå inom vars ämbetsdistrikt den som saken gäller har haft sin hemort före det senaste hemortsbeslutet.

22 §

Besvär

I registerbyråns beslut med anledning av ett rättelseyrkande kan den vars hemort beslutet gäller söka ändring genom besvär hos den länsrätt inom vars domkrets den registerbyrå som har fattat beslutet finns. Ändring skall sökas inom 30 dagar från delfäendet.

Länsrätten kan oberoende av framställda yrkanden besluta att den som saken gäller har hemort i en kommun som hör till något annat län eller att en person som flyttat från landet inte har hemort i Finland.

I länsrättens beslut får den vars hemort beslutet gäller söka ändring genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen med iakttagande av vad som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

23 §

Åtgärder förknippade med ändringssökande

Om ett hemortsbeslut har överklagats skall detta framgå av registeranteckningarna.

Länsrätten och högsta förvaltningsdomstolen skall sända en avskrift av sitt utslag om hemorten till registerbyrån.

6 kap.

Handlingars offentlighet och utlämnande av uppgifter

24 §

Utredning om användningsändamålet och skyddet av uppgifter

Då uppgifter begärs ur befolkningsdatasystemet skall det ändamål för vilket de kommer att användas samt andra omständigheter som behövs för utredande av förutsättningarna för utlämnade uppges. Detta gäller inte statistikuppgifter eller enstaka adressuppgifter.

Om det är fråga om massutlämnande av uppgifter skall dessutom uppges på vilket sätt skyddet av uppgifterna ordnas.

25 §

Allmänna förutsättningar för utlämnande

De uppgifter som utlämnas ur befolkningsdatasystemet skall vara nödvändiga för det uppgivna ändamålet. En uppgift får inte utlämnas, om utlämnandet av grundad anledning kan misstänkas göra intrång i den registrerades integritetsskydd eller kränka hans intressen eller rättigheter eller äventyra statens säkerhet.

En personbeteckning får utlämnas endast då en tillförlitlig identifiering av någon samt ändamålet med uppgifterna förutsätter det och om den som begär personbeteckningen har eller kan ha den i sin besittning med stöd av personregisterlagen (471/87) eller någon annan lag.

De uppgifter som nämns i 4 § 2 mom. samt de uppgifter som anmälts till registerbyrån med stöd av 12 § 1 mom. kan utlämnas endast till behöriga myndigheter.

En person har utöver vad som stadgas i 23 § personregisterlagen rätt att förbjuda att hans adressuppgifter utlämnas per telefon för något annat ändamål än för att användas av myndigheterna.

26 §

Utlämnande av uppgifter till myndigheter

Till statliga och kommunala myndigheter utlämnas de uppgifter dessa behöver för skötseln av sina åligganden. Uppgifter som behövs vid domstolar och vid behandlingen av ett enskilt förvaltningsärende skall skaffas på tjänstens vägnar, om inte den registrerade då saken anhängiggjorts omedelbart har meddelat att han själv inlämnar de nödvändiga utredningarna eller särskilda skäl föreligger till något annat förfarande.

Byggnads- och lägenhetsuppgifter får inte, med undantag för anteckningarna för identifiering av hemorten, användas i beslutsfattande som gäller en person, om han inte i samband med beslutet ges en utredning om hur uppgifterna använts.

27 §

Annat utlämnande av uppgifter

Till privatpersoner och sammanslutningar

utlämnas ur befolkningsdatasystemet de uppgifter som dessa behöver för att göra sina rättigheter gällande och fullgöra sina skyldigheter. Uppgifter kan utlämnas även för direkt marknadsföring, opinions- och marknadsundersökningar, adresstjänst, åjourföring av namn- och adressuppgifter i kundregister, för vetenskaplig forskning eller något annat därmed jämförbart ändamål, om de övriga förutsättningar för utlämnande av uppgifter som stadgas i denna lag föreligger.

När uppgifter utlämnas i form av massutlämnande för direktreklam eller annan direkt marknadsföring, opinions- och marknadsundersökningar, adresstjänst samt därmed jämförbar verksamhet får som grund för stickprov på personuppgifter användas endast namn, minst sex veckors ålder, kön, modersmål, yrke, hemort och adress.

28 §

Hur uppgifter lämnas ut

Uppgifter ur befolkningsdatasystemet utlämnas med hjälp av teknisk anslutning, i annan form som kan hanteras med automatisk databehandling eller skriftligen. Uppgifter som behövs av myndigheter och av samfund som sköter lagstadgade uppgifter liksom enstaka adressuppgifter kan utlämnas även på annat för ändamålet lämpligt sätt.

Uppgifterna i befolkningsdatasystemet och handlingar i anslutning till dem får studeras med myndighetens tillstånd och under dess övervakning för skötseln av tjänsteåligganden, vetenskaplig forskning eller andra därmed jämförbara ändamål.

29 §

Förutsättningar för massutlämnande och känsliga stickprov

Ur befolkningsdatasystemet kan utlämnas uppgifter i form av massutlämnande eller känsliga stickprov enligt personregisterlagen endast

1) om sökanden enligt personregisterlagen har rätt att införa uppgifterna i personregister samt utlämnandet och användningen inte äventyrar den registrerades integritetsskydd, intressen eller rättigheter eller statens säkerhet, eller

2) om utlämnandet av uppgifterna grundar sig på ett stadgande i någon annan lag.

Datasekretessnämnden kan bevilja undan-

tagstillstånd till massutlämnande av uppgifter eller utlämnande i form av känsliga stickprov trots att sökanden inte har rätt enligt personregisterlagen att införa uppgifterna i personregister. Förutsättningen för beviljande av tillstånd är dock att utlämnandet av uppgifterna betydligt kan förenkla ärendenas administrativa eller annan behandling. Förutsättningen är dessutom att det kan förhindras att den registrerades integritet, intressen och rättigheter samt statens säkerhet äventyras.

30 §

Användning av utlämnade uppgifter

Uppgifterna får användas enbart för det ändamål som de har utlämnats för. De får inte överlåtas till tredje man utan registermyndighetens tillstånd.

Vad som stadgas i 1 mom. gäller inte enstaka uppgifter som har utlämnats med stöd av denna lag.

31 §

Myndighet som fattar beslut om utlämnande av uppgifter

Befolkningsregistercentralen fattar beslut om utlämnande av uppgifter då det är fråga om riksomfattande uppgifter eller uppgifter från flera registerbyråers ämbetsdistrikt, uppgifter ur registrerade religionssamfunds medlemsförteckningar som förvaras av befolkningsregistercentralen eller andra än enstaka uppgifter som utlämnas till utlandet.

Registerbyrån beslutar om utlämnande av uppgifter från det egna ämbetsdistriktet och av andra enstaka uppgifter.

32 §

Beslut om utlämnande av uppgifter

Om utlämnande av uppgifter skall ett skriftligt beslut fattas, om uppgifterna utlämnas med hjälp av teknisk anslutning, i någon annan form som kan hanteras med automatisk databehandling, i form av massutlämnande eller känsliga stickprov. Till beslutet skall fogas behövliga bestämmelser om användning och skydd av uppgifterna.

33 §

Överklagande av beslut om utlämnande av uppgifter

Ändring i registerbyråns beslut om utläm-

ande av uppgifter söks genom besvär hos länsrätten, och i befolkningsregistercentralens beslut genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, på det sätt som stadgas i lagen om ändringsökande i förvaltningsärenden.

7 kap.

Avgifter

34 §

Avgifter för datatjänst

För befolkningsdatasystemets datatjänst uppbärs avgifter i enlighet med de grunder som stadgas i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92).

Avgiften kan fastställas till ett belopp som understiger prestationens självkostnadsvärde, om den som får uppgifterna i betydande mån deltar i upprätthållandet av befolkningsuppgifterna.

8 kap.

Sekretess- och straffstadganden

35 §

Tystnadsplikt

Den som det på grund av hans anställningsförhållande eller uppdrag åligger att behandla befolkningsdatasystemets uppgifter, befolkningsböcker och handlingar som hör till dem får inte i strid med denna lag för utomstående röja uppgifter som på detta sätt kommit till hans kännedom.

Tystnadsplikt enligt 1 mom. har också den som med stöd av 28 § 2 mom. har fått tillstånd att studera befolkningsdatasystemets uppgifter, befolkningsböcker eller handlingar som hör till dem, samt ägaren till en byggnad eller dennes företrädare som sköter flyttningsanmälningar och utflyttningsanmälningar.

36 §

Folkbokföringsförseelse

Den som försummar den anmälningsskyldighet som stadgas i denna lag skall för *folkbokföringsförseelse* dömas till böter.

För folkbokföringsförseelse behöver anmälan inte göras, åtal inte väckas eller straff inte

ådömas, om den anmälningsskyldige efter erhållen uppmaning har fullgjort sin skyldighet eller om förseelsen i övrigt är ringa.

37 §

Brott mot tystnadsplikt gällande befolkningsuppgifter

Den som bryter mot tystnadsplikten enligt 35 § skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *brott mot tystnadsplikt gällande befolkningsuppgifter* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. På brott mot tystnadsplikt som begås av en tjänsteman eller offentligt anställd arbetstagare skall dock tillämpas stadgandena i 40 kap. 5 § strafflagen.

9 kap.

Särskilda stadganden

38 §

De kyrkliga myndigheternas befolkningsregisteruppgifter

Det register som förs av den evangelisk-lutherska kyrkans och ortodoxa kyrkosamfundets myndigheter benämns kyrkligt befolkningsregister. Den kyrkliga myndighetens behörighet bestäms enligt var en person har hemort, om inte något annat stadgas särskilt. Angående den kyrkliga befolkningsregisterföringen gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 4—7, 24—30, 32, 35—37 och 43 §§.

Befolkningsdatasystemet kan användas när uppgifter utlämnas ur ett kyrkligt befolkningsregister.

39 §

Överklagande av kyrkliga myndigheters beslut

Den vars enskilda rätt ärendet gäller kan skriftligen yrka på rättelse av ett avgörande som den evangelisk-lutherska kyrkans eller ortodoxa kyrkosamfundets myndighet träffat i anslutning till befolkningsregisterföringen. Rättelseyrkandet skall tillställas den kyrkliga myndighet som har träffat avgörandet. Om den inte godkänner rättelseyrkandet, skall den hänskjuta saken till registerbyrån för behandling inom två veckor efter att rättelseyrkandet inkom.

Rättelseyrkandet behandlas av den register-

byrå inom vars ämbetsdistrikt den som har gjort rättelseyrkandet har eller senast har haft sin hemort. Om personen aldrig har haft hemort i Finland, behandlas saken av registerbyrån i Helsingfors härad.

Angående sökande av ändring i registerbyråns och länsrättens beslut gäller i tillämpliga delar vad som stadgas i 22 §.

40 §

Kostnader för upprätthållande

Staten betalar de kostnader som föranleds av upprätthållandet av befolkningsdatasystemet, med undantag av de kostnader som uppgifter i anslutning till det åsamkar den evangelisk-lutherska kyrkan och ortodoxa kyrkosamfundet samt kommunerna.

41 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

10 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

42 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 199 .
Genom denna lag upphävs lagen den 21

februari 1969 om befolkningsböcker (141/69) jämte senare ändringar.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

43 §

Övergångsstadganden

Om en uppgift inte har intagits i befolkningsdatasystemet bevaras den i de befolkningsböcker eller till dem hörande handlingar som avses i den upphävda lagen om befolkningsböcker. Om utlämnande av uppgifter beslutar den myndighet som innehar handlingen. Om utlämnande av uppgifter gäller härvid i tillämpliga delar vad som stadgas i 24—33 §§ i denna lag. Känsliga uppgifter enligt 6 § 2 mom. personregisterlagen får inte utlämnas till andra än behöriga myndigheter. En uppgift i befolkningsböckerna är emellertid offentlig då 25 år har förflutit sedan personens död.

Om det i någon annan lag eller förordning hänvisas till stadganden i den upphävda lagen om befolkningsböcker, skall hänvisningen anses åsyfta motsvarande lagrum i denna lag.

Om en rätt eller skyldighet i någon annan lag eller förordning bestäms på grundval av mantalsskrivningen eller hemorten den första januari, tillämpas hemorten vid årsskiftet enligt 18 § i denna lag. Om det är fråga om det mantalsskrivna invånarantalet eller invånarantalet den första januari, tillämpas invånarantalet vid årsskiftet enligt 18 §.

2.

L a g**om ändring av lagen om folkbokföringsförvaltningen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 20 januari 1984 om folkbokföringsförvaltningen (76/84) 1 § 1 mom. samt 3—5 och 8 §§,

av dessa lagrum 4, 5 och 8 §§ sådana de lyder i lag av den 31 december 1987 (1248/87), som följer:

1 §

Folkbokföringsförvaltningen har till uppgift att upprätthålla befolkningsdatasystemet och sköta därmed förenade uppgifter.

— — — — —

5 §

Inrikesministeriet beslutar om registerbyråernas ämbetsdistrikt.

3 §

På befolkningsregistercentralen ankommer att utveckla och styra folkbokföringsförvaltningen och befolkningsdatasystemet samt att utföra de uppgifter som stadgas särskilt.

8 §

Utöver uppgifterna i anslutning till befolkningsdatasystemet kan en registerbyrå och dess tjänstemän ha andra åligganden i enlighet med vad som stadgas särskilt.

4 §

Om en registerbyrås uppgifter i anslutning till befolkningsdatasystemet stadgas i befolkningsdatalagen (/).

Denna lag träder i kraft den 199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 23 december 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Inrikesminister *Mauri Pekkarinen*

2.

Lag

om ändring av lagen om folkbokföringsförvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 20 januari 1984 om folkbokföringsförvaltningen (76/84) 1 § 1 mom. samt 3—5 och 8 §§.

av dessa lagrum 4, 5 och 8 §§ sådana de lyder i lag av den 31 december 1987 (1248/87), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

18

Folkbokföringsförvaltningen har till uppgift att ombesörja folkbokföringen och övriga därmed förenade uppgifter.

38

På befolkningsregistercentralen ankommer den högsta ledningen och övervakningen samt det allmänna utvecklandet av folkbokföringen. Därjämte för befolkningsregistercentralen det centrala befolkningsregistret.

4 §

Om en registerbyrås uppgifter vid skötseln av folkbokföringen stadgas i lagen om befolkningsböcker (141/69).

58

En registerbyrås ämbetsdistrikt är häradet.

82

Utöver uppgifterna vid folkbokföringen kan en registerbyrå och dess tjänstemän ha andra åligganden i enlighet med vad som stadgas särskilt.

18

Folkbokföringsförvaltningen har till uppgift att *upprätthålla befolkningsdatasystemet och sköta* därmed förenade uppgifter.

38

På befolkningsregistercentralen ankommer att utveckla och styra folkbokföringsförvaltningen och befolkningsdatasystemet samt att utföra de uppgifter som stadgas särskilt.

4 §

Om en registerbyrås uppgifter i anslutning till befolkningsdatasystemet stadgas i befolkningsdatalagen (/).

58

Inrikesministeriet beslutar om registerbyråernas ämbetsdistrikt.

8 §

Utöver uppgifterna i anslutning till befolkningsdatasystemet kan en registerbyrå och dess tjänstemän ha andra åligganden i enlighet med vad som stadgas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 199 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förut-
sätter får vidtas innan den träder i kraft.

